

TÜRK MİLLİYETÇİLİĞİNİN MHP VERSİYONU: DOKUZ IŞIK DOKTRİNİ

FERİDUN YILDIZ*

GİRİŞ

MHP'nin temsil ettiği Türk milliyetçiliği fikriyatı Türk milliyetçiliğinin doğuşundan bugüne kadar gelen çizgiden farklı değildir; sadece MHP, Türk milliyetçiliği ideolojisine yeni değerler ve sistematik katmıştır. MHP'nin temsil ettiği milliyetçi-Ülkücü çizgi tamamen yerli, tarihî bir çizgiyi takip eder. Mustafa Çalık bu olguyu, "MHP hareketi Türk toplumunun doğurduğu ve ona ait bir fenomendir. İster, çokça ileri sürüldüğü gibi dünyadaki başka hareketlerin 'benzeri', 'taklidi' veya 'uzantısı' olsun, isterse; mensuplarının iddia ettiği gibi 'yüzde yüz yerli ve yüzde yüz millî' bir hareket olsun neticede varlığı da iz ve kalıntıları da etkisi de Türk toplumunu ilgilendirmektedir."¹ cümleleriyle teyit eder.

Alparslan Türkeş'ten Sonra CKMP'nin İdeolojisi

CKMP'nin MHP adını alması her ne kadar 1969'da vuku bulmuşsa da "MHP Hareketi" dediğimiz süreç bu tarihte başlamış değildir. MHP Hareketi, Türkeş'in CKMP Genel Başkanlığına seçildiği 1 Ağustos 1965'ten başlayan gelişmeleri ifade eder. Böyle olmasında bu partinin giderek Türkeş'in şahsında temsil edilen ve onun gelişen karizması ile bütünleşen bir ideolojik-siyasi hüviyete bürünmesi kadar, asker olmasına rağmen, 1940'lardan itibaren isim ve şahsiyetinin Türkiye'deki Türkçü veya milliyetçi

*Araştırmacı - Yazar.

unsurlar arasında kazandığı ağırlıktan ötürü, Türkeş'in CKMP liderliğine gelmesinden sonra söz konusu grupların neredeyse tamamının ideolojik-siyasi mücadeleyi onun etrafında ve önderliği altında sürdürmeye karar vermeleri de belirleyici rol oynamıştır. Türkeş'in liderliği almasından sonra, Türkçü ve milliyetçi fikir ve aksiyonun hem ideolojik hem de siyasi temsilciliği CKMP'de toplanmıştır. *MHP Hareketi dediğimiz ideolojik ve siyasi gelişmenin kaynağı olan Türkçülük ve Turancılığın kökleri, Cumhuriyetin öncesine giden fikrî, ideolojik ve siyasi birikimdir.*² Landau da Çalık'la aynı görüştedir. O da CKMP-MHP ideolojik çizgisinin en önemli unsuru olarak lideri Türkeş'i görür. CKMP-MHP ideolojisini TİP'in aynası olarak gören ancak önerilen çözümler

MHP Hareketi dediğimiz ideolojik ve siyasi gelişmenin kaynağı olan Türkçülük ve Turancılığın kökleri, Cumhuriyetin öncesine giden fikrî, ideolojik ve siyasi birikimdir.

ve bunların gerçekleşme yöntemleri önemli ölçüde farklı³ değerlendiren Landau'ya göre, Türkeş'in kişisel önderliği konusunda hiçbir zaman tereddütler ortaya çıkmamış, onunla anlaşamayan birkaç kişi de partiden ayrılmıştır.⁴ CKMP-MHP'de Türkeş, baştan sona birinci plandadır; kaçınılmaz olarak yetki vermesine karşın, siyasal eylem ve ideolojik propaganda için tam askerî bir biçimde talimatlar vermekte ve bunları elinden geldiği ölçüde denetlemektedir. Sonuçta onun yazı ve konuşmaları, partinin ideolojisini tespitite ana kaynak olma özelliklerini muhafaza etmektedirler.⁵

Landau, CKMP-MHP çizgisinin ideolojik mimarı olarak gördüğü Türkeş'in fikrî tekâmülünü şöyle açıklamaktadır:

"Türkeş'in ideolojik yapısı üzerinde kısaca durmak gerekir. Bu iki olayın onun hayatını büyük ölçüde etkilediği anlaşılmaktadır: 1944'teki Turancı, antikomünist gösterilere katılması ve ardından tutuklanarak yargılanması ile 1960 ihtilaline katılması ve sonra Yeni Delhi'ye sürülmesi. Bu ikisinden ilkinin genç subayda daha derin izler bıraktığı anlaşılmaktadır. 1944'te Türkeş ve arkadaşlarının adına gösteri yaptıkları Türkçülük, kendisinin ilk tutkusu olmuştur. 1944'te onunla birlikte tutuklanıp yargılanan arkadaşları, daha sonra -Türkeş'in Yeni Delhi'de olduğu sırada- 16 Eylül 1962'de *Türkçüler Derneğini* kurarak çalışmalarını sürdürmüşlerdir. 30 Ağustos 1964'te bu ad değişerek *Türkiye Milliyetçiler Birliği* olmuş, Türkiye çapında ocakları kurulmuştur. Bu birliğin başta gelen üyeleri H. Nihal Atsız, Necdet Sançar, Dr. Hikmet Tanyu ve M. Zeki Sofuoğlu'dur. Onların hepsi 1944'te Türkeş'le birlikte idiler. Sürgünde olduğu sırada ve 1963'te Türkiye'ye döndükten

sonra Türkeş'in bu gibi kişilerle ne gibi ilişkileri olduğu bilinmemektedir. Ancak, bunların yayınlarını okuduğu kesindir. Türkeş 1965'ten sonraki konuşmaları sık sık bunların siyasete, özellikle Türkçülüğe ilişkin görüşlerini yansıtmaktadır. Ayrıca Türkeş konuşmalarına sık sık Türkiye Milliyetçiler Birliğinin sloganı olan "Tanrı Türk'ü korusun." ile son vermiştir. Bu, İkinci Dünya Savaşı'nın hemen ertesi yıllarda Türk Gençlik Teşkilatının da sloganıydı."⁶

CKMP'nin fikrî çizgisi, partinin Türkeş ve arkadaşlarının yönetimi altında yapılan ilk Büyük Kongresinin ortaya koyduğu sonuçlarla değişmeye başlamıştır. 24-25 Kasım 1967 tarihindeki Kongreye ilişkin olarak yapılan bir değerlendirmede şöyle denilmektedir: "... Kongre klasik bir kanuni formaliteyi yerine getirmekten ziyade, Türkiye'deki milliyetçilerin toplanması ve bir kurultay havası içinde Türkiye'nin dertlerine eğilimesi bakımından ilgi çekiciydi. Bilhassa, henüz bu milliyetçi kuruluşa kayıtlarını yaptırmamış milliyetçilerin Kongreyi ilgiyle izlemeleri ve olumlu düşüncelerle ayrılmaları, gelecekte CKMP'ye katılmalarının olacağını gösteren delillerdi."

Alparslan Türkeş ve arkadaşları tarafından hazırlanan yeni CKMP Programı, "Milletin maddi ve manevi olan her şeyini planlamayı" hedef almaktaydı. Eski CKMP'liler tarafından "faşist ve totaliter devlet felsefesi" deyimleri ile vasıflandırılan program 256 maddeden ibarettir Landau'ya göre, "Müreffeh ve Kuvvetli Türkiye İçin CKMP Programı" adlı 64 sayfalık kitapçık oy kazanma amacına yöneliktir. Ancak, yine de partinin yeni havasını yansıtmaktadır.⁷

Yeni CKMP Programı, milletin her şeyini planlamaktan başka, fertleri de "beşikten mezara kadar" eğitmek ilkesini getirmekteydi. Irkçılığı reddeden, buna karşılık "Ben Türk'üm." diyen ve kendini Türk sayan herkesi Türk kabul eden "Müreffeh ve Kuvvetli Türkiye İçin CKMP Programı" CKMP'nin gayesinin sosyal adalet ve sosyal güvenliği gerçekleştirmek olduğunu ifade etmekteydi.

Bu Program'da hazırlanan CKMP'nin gaye ve hedefi şu şekilde belirtilmekteydi:

"Madde 1: Gayemiz, Türkiye'de insan hak ve hürriyetlerini, kişinin

CKMP'nin fikrî çizgisi, partinin Türkeş ve arkadaşlarının yönetimi altında yapılan ilk Büyük Kongresinin ortaya koyduğu sonuçlarla değişmeye başlamıştır.

ve toplumun refah ve huzurunu, sosyal güvenliğini gerçekleştirecek ve teminata bağlayacak bir devlet düzeni ve yönetimini bütün müesseseleriyle birlikte hızla kurmaktır.”⁸

1960 sonrası partilerin ortak gayeleri insan hak ve hürriyetleri üzerine yoğunlaşırken, Cumhuriyet ideolojisi “toplumsal refah” ilkesinde varlığını sürdürdüğünü görüyoruz. Landau’ya göre, parti, Türkiye’de insan hak ve özgürlükleriyle kişisel, genel ve sosyal güvenliği hızla sağlayacak bir siyasal sistemin kurulmasından yanaydı. Bu amaç doğrultusunda parti ilerici bir hayat biçiminin kurulması ve ulusun modern bilim ve teknolojiye göre inşa

Gayemiz, Türkiye’de insan hak ve hürriyetlerini, kişinin ve toplumun refah ve huzurunu, sosyal güvenliğini gerçekleştirecek ve teminata bağlayacak bir devlet düzeni ve yönetimini bütün müesseseleriyle birlikte hızla kurmaktır.

edilmesi için çalışmalıydı.⁹ Bu ideolojinin gayesine ulaşma noktasında partilerin farklılıkları göze batmaktadır. CKMP bu gayeye:

a) Millî, demokratik, laik, sosyal, hukuk devleti ülküsüne,

b) Hürriyet, milliyet, ahlak, ilim, toplumsuluk, gelişme, halkçılık, köycülük ve endüstrileşme ilkelerine bağlanmakla ulaşılabileceğine samimiyetle inanmaktadır.¹⁰

CKMP’nin millet anlayışı 1944 Türkçülük Davasından sonra gelişen milliyetçilik anlayışı paralelindedir. CKMP Türk milliyetçiliğini programında şöyle tanımlıyordu:

“Ben Türk’üm.” diyen ve kendini Türk sayan her Türk insanını kabul eder. Irkçılığı reddeder: Bizce Türk oluş, kendini Türk milletine mensup bilme şuuru, Türk kültürüne sevgi duygusu, Türk olarak yaşama iradesi ve Türk devletine sadakattir.”¹¹ “Türk milliyetçiliği, Türk milletine, kültürüne, devletine, sevgi ve

bağlılık ile hizmet ülküsüdür. Türk milletine beslenen büyük sevginin ifadesi olan milliyetçiliği, kurucu, koruyucu, yaratıcı, yükseltici, ilerletici bir ruh ve şuur ve kudret kaynağı olarak görüyoruz.”¹²

Landau; CKMP’nin Türk milliyetçiliği anlayışını şu şekilde değerlendirir: “Parti Türk milliyetçiliğini, antiemperyalist, barışçı, özgürlükçü ve demokratik görmüştür. Bu nitelikler, Türk tarihinden, halkın inanışlarından ve Atatürk’ün düşüncelerinden alınmıştır. Partinin milliyetçiliği, Türkiye’yi

öteki uluslar içinde saygın ve eşit bir yere oturtmaya, bağımsızlık ve özgürlük ruhunu ayakta tutmaya, dil, amaç, kültür ve kader açısından birleşmiş Türk ulusunun gelişimini korumaya, çağdaş bir toplum için çalışmaya, ekonomik, toplumsal ve kültürel ilerleme için gerekli devrimci düşünce ve özveri duygusunun gelişimine yöneliktir. Partinin kalkınmaya temel yaklaşımı, kalkınmanın bilimsel planlama ve devrimci ilerleme bileşiminden gelmiş olmasıydı. Bilimsel düşünce, boş inançları uzaklaştırmak için özendirilmeliydi.”¹³ Milliyetçilik anlayışı bu şekilde şekillenirken, toplumculukla ilgili bakışı da şöyleydi:

“Fertlerin kişiliğini geliştirmede, refah ve mutluluğa ulaşmada, topluma yapıcı olarak katılmada, devletin yurttaşa yardımcı olması gerektiği kanısındayız. Yokluk, zaruret, çaresizlik zincirleri içindekilere kişiliklerini geliştirebilmeleri için üst seviyede fırsat ve imkân eşitliği sağlanmasını istiyoruz.”¹⁴ Partinin halkçılığı Program’ın aile hayatına verdiği yüksek değere karşın, halkın toplu mutluluğunun, bireylerin mutluluğunun üzerinde olması gerektiği biçiminde alınmıştır.¹⁵

Parti açısından devletin rolü, topluma huzur içinde yaşamak hakkını vermesidir. Türkiye Cumhuriyeti açısından Türk ulusunun iradesi ve gelişme kavramı, onu sürekli olarak özgürlük, huzur ve refah içinde yaşatmaya yeterliydi. Dolayısıyla, halka hizmet etmek ve kendi kişiliğini özgürce ortaya çıkarmasında bireye yardımcı olmak devletin görevidi. Devlet ve birey arasındaki ilişkiler adil bir biçimde dengelenmeliydi.¹⁶

Parti Program’ında sisteme muhalif karşı çıkışlarla birlikte başta Marksist ideoloji olmak üzere gayrimillî fikirlere karşı çıkan Program’ında partinin millet ve sınıf anlayışı şu şekilde ortaya konulmaktaydı:

“Milletin sosyal ve ekonomik hayatında medeni ve mesleki iş bölümünün yarattığı uzuvlaşmayı, zümreleşmeyi ve sınıflaşmayı tabii ve zaruri görürüz. Mesleki, medeni ve ekonomik iş bölümünün yarattığı bu uzuvlaşmanın, zümreleşmenin, sınıflaşmanın siyasi, ekonomik, sosyal ve kültürel hayatta bir istismar ve tahakküm hiyerarşisi şekil ve manası almamasına ve devletin böyle bir sonuca alet olmasına karşıyız. Sınıf devleti fikrini ve sınıflar arası savaşı reddederiz. Uzuvlar, zümreler ve sınıflar menfaatlerinin adaletle ahenkleştirilmesi esastır.”¹⁷

Türk milletine beslenen büyük sevginin ifadesi olan milliyetçiliği, kurucu, koruyucu, yaratıcı, yükseltici, ilerletici bir ruh ve şuur ve kudret kaynağı olarak görüyoruz.

Din ve laiklik konusunda; "Din ve vicdan hürriyetini insan hürriyetlerinin ayrılmaz bir rüknü kabul ederiz. "Biz laikliği dinsizlik olarak değil, devlete din izafe edilmemesi, devletin sosyal, ekonomik, hukuki temel düzeninin din kurallarına dayandırılmaması anlamında kabul ediyoruz."18 deniliyordu.

Öte yandan CKMP, çağın gereklerine uygun ve "çağı yakalamak" yolunda "endüstriciliği" ve "gelişmeciliği" ortaya atarken Türk toplumsal yapısının temeli olan köylünün kalkınması da Program'ında yer almaktaydı. Bu hedeflerin gerçekleştirilmesi konusunda CKMP, başta idari reform gerçekleştirmeyi hedef almaktadır. Ardından millî eğitimde yapacağı reform ile "millî gayeyi" gerçekleştirecek yeni nesiller yetiştirmekle kalkınmanın dinamiğinin başlatmış olacaktır.

1. "Biz köylümüzün ve köyün kalkındırılmasını ve milletçe kurtuluş ve yükselme davamızın ön ve temel meselesi kabul ederiz. Millet çoğunluğu olan köylünün yaşam şartlarının ve imkânsızlıklarının yarattığı yokluk zincirlerini kırmayı millî ve ahlaki bir ödev biliriz.

Köyü; tarım kentini yol, elektrik, eğitim ve sağlık tesislerine, modern Türkiye'nin imkânlarına sahip kılacağız."19

Program özel sektörün gelecekteki ekonomik rolü üzerine yumuşak bir görüş vermiş ve tarımsal reforma ilgisini belirtmiş, sonra da Türkiye'nin ekonomik geleceği için zorunlu gördüğü sanayileşme konusuna büyük yer ayırmıştır. Modern teknoloji ve bilime dayalı yeni üretim örgütlemesine yol açacak radikal reformlardan yanaydı. Parti bunu, Türkiye'nin Kurtuluş Savaşının ikinci bölümü olarak görüyordu. Amaç bu olunca, devletin planları buna göre yapılmalı, tüm maddi ve manevi kaynakları buna göre

Din ve vicdan hürriyetini insan hürriyetlerinin ayrılmaz bir rüknü kabul ederiz.

düzenlenmeli, ülkenin üretimi artırılmalı, niteliksiz işçiler ve işsizler için gerekli eğitim ve iş sağlanmalı, ulusun ekonomik ve kültürel gelişimi özendirilmeli, çalışma koşulları geliştirilmeli, emeğin onuru korunmalı ve Türkiye'nin ekonomisi dünyadakilerle birleştirilmeli, yüz milyon nüfuslu Türkiye'yi kurmak için sağlık, toplumsal, ekonomik ve mali kurumlar kurulmalı ve büyük ailelere maddi yardım sağlanmalıdır.20

1. Hileli ticaret, sermaye istismarı, haksızlıklar ve aşırı kâr ihtirasına kayıtsız kalınmayacaktır.

2. Atom-feza çağının açıldığı bir dönemde mahvolmaktan kurtulmak,

bağımsız bir millet olarak yaşayabilmek, iktisadi, içtimai bünye geriliğinin yarattığı kütleli işsizliği, yokluğu yenebilmek, ülke ve halkın varlığını en verimli şekilde değerlendirebilmek, refah çağına girebilmek için “Sanayi Devrimi”ni yurdumuzda süratle gerçekleştirmeyi modern bir istihlal düzeni kurmayı temel vazife sayıyoruz.

3. Türkiye bir sanayi ülkesi hâline getirilecektir.

4. Mevcut vergi sistemini ıslah edeceğiz. Vergi reformu ile yurttaş hizmetine, servet ve kazancına, iktidarına uygun iştirakini temin ettireceğiz.

5. Yoksul ve dar gelirli vatandaştan asgari geçim hatlarına tekabül eden kazanç ve gelirlerden vergi alınmayacaktır.

6. Devlet giderlerinde ve millet hayatında tasarrufu arttıracak anlayışı hâkim kılacağız. Devlet daire ve teşkilatında ve hizmetinde lüks ve israfa son vereceğiz. Millet hayatında lüksü, lüks istihlakı vergilendireceğiz.

7. Millî kalkınma planı özellik ve öncelikle Türk milletinin mali imkânlarına dayanacak, tüm adalet ülküsünü gerçekleştirme yönünde bulunacaktır.

8. En yüce bir ülkü, ahlaki bir gaye, bir iman unsuru olduğu kadar, millet hayatında amelî bir sonuç olarak bağlandığımız adaletin, Türkiye’de hukuki, sosyal, siyasi, ekonomik tüm yönleriyle gerçekleşmesini sağlayacak bir cemiyetler ve inanç düzeni kurmak için çalışacağız.

9. Türkiye’nin ve Türk milletinin büyük derdi, ezici yokluk ve sefaletin amili, iktisadi hayatın düzensizliği, “kitleli işsizlik” Devlete her işsize iş bulmak mecburiyetindedir. Devlet bütün işçileri kapsayan bir işsizlik sigortası kurmak görevidir.

10. Çalışan her yurttaşın yaptığı işe uygun ve insan gibi yaşamasını sağlayacak adil bir ücret alması, emeğin hak değerini bulması esastır.

11. İşçinin hür teşkilatlanmasını demokrasimiz için en güçlü bir teminat görürüz. Anayasa’nın demokratik sosyal ruhuna uygun olarak hür sendikacılığın toplu sözleşme ve grev hukukunun koruyucusu olacağız.

12. Memur kadrosuna devlet ve millet itibarına uygun üstün şartlarda yaşama ve hizmet imkânları temin edilecektir. Memur maaşları ve hayat standardı, hizmette yerini yükseltecek bir seviyeye çıkartılacaktır

Biz köylümü-
zün ve köyün
kalkındırılma-
sını ve milletçe
kurtuluş ve
yükselme
davamızın
ön ve temel
meselesi kabul
ederiz.

13. Ordu Yardımlaşma Kurumu gibi memur yardımlaşma kurumu meydana getirilecek, memur maaşları arttırılacaktır. Ayrıca işçiler içinde işçi yardımlaşma sandığı kurulacaktır.

14. Milyonlarca teknisyen, sanatkâr, mühendis, doktor, öğretmen, kalifiye işçi ve usta yetiştirilecektir.²¹

Parti, din ve vicdan özgürlüğünü kabul etmiş herhangi bir amaçla dinsel duyguların sömürülmesine karşı çıkmıştır.

Yeni CKMP Programı'nda yer alan hususlardan bazıları da şunlardır:

15. Millî varlık ve istikbalimizin en kıymetli ve temel unsuru olan insanı, toptan ele alacağız. Vatandaşın beden ve ruh sağlığı için doğum öncesinden başlayarak, ihtiyarlık çağı sonuna kadar toplumun himayesi ve teminatı altında bulunmasını zaruri görüyoruz. Vatandaşın hayat sağlığı ticarete konu olamaz. Sağlık hizmeti hekimlik ve eczacılık bütün yurtda sosyalleştirilecektir. Halkın tümüne parasız sağlık hizmetini temin etmek devletin görevi olacaktır.

Gerek koruyucu gerek tedavi edici bütün sıhhi tesis ve tedbirler, devletçe yurt çapında ikmal edilecektir. Sağlık hizmetlerinin yurt sathına dengeli dağılımı temin edilecektir.

15. Öğretmen maaşları arttırılacak, her öğretmene bir lojman verilecektir.

16. Üniversiteler üstü Türk Akademisi kurulacaktır.

17. Mahdut sayıda aile çocuklarına mahsus anaokulları kaldırılacak, bunun yerine çalışan annelerin yedi yaşından küçük çocuklarının korunması işi devlete ait olacaktır.

18. Yurt dışına tahsil için ancak layık olanlar gönderilecektir.

19. Tarihî sporlar canlandırılacak, halkın yaşama ve yaratma arzusunu, sevincini güçleştirecek bir sanat eğitimi gerçekleştirilecektir.

20. Film sanayi sadece bir eğlence işi olmayacak, devlet tarafından mesleki, teknik ve kültür filmleri çevrilecek, basın hayatına ve halk eğitimine yararlı olacak imkânlar hazırlanacaktır.

Parti, din ve vicdan özgürlüğünü kabul etmiş herhangi bir amaçla dinsel duyguların sömürülmesine karşı çıkmıştır. Parti, laikliğin yanında yer almakla birlikte bu kavramı dinsizlikle eş değerli görmemiş rejimin dinsel kurumları desteklemesi gerektiğini savunmuştur.²² Dinî kurumlar desteklenirken de dinî eğitimin sağlam temellere oturtulması gerektiği üzerinde durulmuştur.

21. Dinî öğretim ve ilim kurumlarını, mezunlarının statüleri ve topluma hizmet şekilleri millî kalkınmada, maddi ve manevi değerleri ayrılmaz gören bir düşünüş içinde düzenlenecektir.

22. İlahiyat fakültesinin din düşüncesini ve olgusunu, maneviyat meselelerini, bilim metoduyla inceleyecek bir üniversite kurumu olarak hizmete devamı sağlanacaktır.

23. Yüksek İslam enstitülerinin İslam dini, İslam kültürünü, İslam meselelerini araştıran yüksek bir bilim ve kültür kurumu İslam Akademisi olarak gelişmesini temin edilecektir.

24. Ordu, millî kalkınma planı çerçevesinde, sadece tüketici olmayacak, istihsale hizmet edecek hâle getirilecektir.

25. Kara, hava, dehis harp okulları harp üniversitesinde toplanacaktır: 40 yaşına gelen subaylar general olacaklardır. Orduda terfi süresi kısaltılacaktır. Orduda 10 yıl hizmet gören personel belirli nispetlerle sivil hayata aktarılacaklardır.

26. Türkiye'nin dış münasebetlerini düzenleyen bütün bağları, bugünkü menfaatlerimiz dikkate alınarak yeniden ele alınacaktır.

27. Biz, daha iyi bir dünyanın milletlerin barış içinde iş birliği ile kurulacağına inanıyoruz. Bölgemizde ve cihanda barışı koruyacak milletlerarası yakınlaşma ve iş birliği ifade eden her fikre ve harekete yardımcı ve ortak olma emelini taşıyoruz.

Korku, baskı, sömürme ve sefaletin bulunmadığı bir dünya istiyoruz. Hürriyet ve refahın bütün insanlığı kapsamasını istiyoruz.²³

28. Türk dünya görüşü, her çeşit emperyalizme karşıdır. Türkiye emperyalist ittifaklar dışındadır. Milletlerin kurtuluş ve kalkınma davalarına sempati duyar.

29. Cihan milletlerinin, milletimiz Türkiye halkını yakından öz değerleriyle tanınmasına, milletimizin diğer milletle onların hayat çevrelerinde kitlevi temas ve tanışmaya geçmesine imkânlar hazırlayacağız.

30. Komşularımızla ve İslam dünyasıyla münasebetlerimizi tarihin ve jeopolitiğin çizdiği ve bütünlediği esaslar içerisinde düzenleyecek ve geliştireceğiz.

Türk dünya görüşü, her çeşit emperyalizme karşıdır. Türkiye emperyalist ittifaklar dışındadır. Milletlerin kurtuluş ve kalkınma davalarına sempati duyar.

31. 40 bin köy yerine meydana getirilecek 4 bin tarım kentinin her birinde idare, dispanser, okul, kütüphane, cami, hamam, sinema, enstitü, kooperatif, çarşı, tamirhane gibi tesisler ve sıhhi bakımlı çiftlik evleri muhakkak bulunacaktır.

32. Zirai gelir, içtimai adalete göre tevzi edilecektir.

33. Her tarım kentinde kurulacak kooperatifler birbirleri arasında birleşerek güçlenecektir.

34. Zirai sigorta kanunu çıkarılacaktır.

35. Hayvancılık bugünkü şeklinden çıkarılıp geniş çiftliklerde yapılacaktır.

36. Her aile tenceresine her gün yarım kilo et girecek ve her Türk günde yarım bardak süt içecektir. Bunu temin için gerekli teşkilat kurulacaktır.

37. Yeni sanayi şehirleri kurulacak, Türkiye halkının % 85'i çok yakın bir gelecekte şehirlerde yaşayacaklardır.

38. Yer altı maden servetlerinin ve petrolün işletilmesi sadece devlete ait olacaktır.

39. Herkes iktidarına göre vergi verecek, vergi sistemi tekrar ıslah edilecektir.

40. Okullar, kışlalar, tatil aylarında yerli turistlere tahsis edilecektir.²⁴

CKMP Programı incelendiği zaman ilk göze çarpan hususlardan birisi Marksistlerin tarihî bir sınıf savaşı olarak gören tezlerinin reddidir. CKMP, toplumun sınıflardan oluştuğu tezini kabul etmezken toplumun birbirleriyle homojen ilişkiler içerisinde bulunan "kesim"lerden meydana geldiğini ileri sürmüştür.²⁵ Parti kendisini tüm çalışanların, köylü, işçi, tüccar, zanaatkâr, memur ve her meslek sahibinin siyasal toplumsal ve ekonomik haklarının savunucusu olarak görmüştür.²⁶

CKMP lideri Türkes, kendisi 27 Mayıs İhtilali ile halkın gündemine girmesine rağmen kendi kaleme aldığı CKMP Programı'nda seçim yoluyla iktidara geçmeyi amaçlayan tüm siyasal partileri demokratik olarak nitelemiş, başka yollarla iktidarı ele geçirme fikrine karşı çıkmıştır.²⁷ Landau'ya göre Kemalizm partiye yol göstermektedir.²⁸

CKMP Programı'nda yer alan bu maddeler Kurultaydan evvel çeşitli

Alparslan Türkes, diğer siyasi partilerden farklı ve yaratıcı bir programla halk karşısına çıkarak CKMP'de büyük bir değişimin gerçekleşmesini sağlamıştır.

gazetelerde de yayımlanmış, geniş akis uyandırmıştı. Türkeş ve arkadaşları CKMP'ye girmeden önce, CKMP'den üç yetkilinin ve Türkeş'i de temsilen Muzaffer Özdağ ve iki arkadaşı dâhil 6 kişilik heyetin birlikte hazırladığı bu program, daha sonra Türkeş muhalifi Baran ve arkadaşlarınca reddedilecek, "Bu program bizim inisiyatifimiz dışında hazırlanmıştır." denilecektir.²⁹

CKMP 1965 seçim kampanyasında kendi imgesi ile partisinin imgesini iyileştirme çabası içindeydi. Türkeş, CKMP'nin komünizme karşı en güçlü engel olduğunu ileri sürüyordu.³⁰ Bu arada kullanılan sloganlarla da partinin bazı sosyal görüşleri de ön plana çıkarılmaya çalışılıyordu.³¹ Türkeş, Edirne'de yapmış olduğu seçim mitinginde komünizmi şiddetli şekilde eleştirirken, aydınlardan yana tavır alan elitist bir söylemi ilan ediyordu.³² CKMP lideri aynı konuşmasında CKMP'nin dış politika görüşlerini açıklarken de Batı Bloku'ndan yana bir tavır sergilemiştir.³³

CKMP lideri Türkeş, partisinin, Ankara, Antalya, Afyon, Eskişehir, İstanbul, İzmir, Kayseri, Adana, Sivas, Erzurum, Kütahya, Kahramanmaraş, Çankırı, Yozgat gibi birçok illerde düzenlemiş olduğu mitinglerde halka hitap etmiştir.³⁴ CKMP düzenlemiş olduğu mitinglerle beraber, siyasi partilere tanınan radyodan yayınlanan propaganda konuşmalarında, aralarında parti lideri Türkeş'le birlikte, parti yöneticilerinden Muzaffer Özdağ, Fazıl Akkoyunlu, Dünder Taşer, Mustafa Kemal Erkovan gibi isimler CKMP adına birer konuşma yapmışlardır.³⁵

Parti, "Temel İlkelerimiz, Ana Davalarımız, İcraat Planımız" adı altında görüşlerini ve planlarını açıklayan bir kitapçık hazırlamıştır. 32 sayfalık seçim bildirisinde en önemli hedeflerden birisi olarak işsizliği yok etme gösterilmiştir: "Bütün yurttaşlarımızı verimli bir iş sahibi kılmak, hiç değilse kol güçlerini toprak tüketimine karşı setleme, ağaçlama, süs tesisleri yapma, yol açma gibi olumlu sahalarda değerlendirmek olacaktır."³⁶ Bu yolda asıl hedef olarak sınai devrimi gösterilmiş, Türk sınai devrimini gerçekleştirecek yatırımların yapılması hedef alınmıştır.

Beyanname'nin "Davalarımız" kısmındaki "Toprak Reformu Davamız" bölümünde CKMP'nin toprak reformuna bakışı görülür. Bu bakış büyük, bakımsız arazilerin parçalanmasını, küçük arazi parçalarının da

Türkeş'in fikir ve kültür yapısı çok sağlam tespitlere dayalı olduğundan, partinin siyasi çizgisi oportünist siyasi felsefelerin dışında, geleneksel siyasi yapıya "aykırı bir ses" şeklinde tezahür etmişti.

birleştirilmelerini öngörüyordu.³⁷

Bu süreçte Alparslan Türkeş diğer parti liderlerinden farklı bir idealizm ve millî doktrin ile siyasî sahneye çıkmıştır. Alparslan Türkeş, diğer siyasi partilerden farklı ve yaratıcı bir programla halk karşısına çıkarak CKMP'de büyük bir değişimin gerçekleşmesini sağlamıştır.³⁸

CKMP devletçilikte çok koyu bir yol izledi. Devletçiliği CHP'ninkinden daha ağır bir yaklaşım getiriyordu. Türkiye ve dıştaki yorumcular bunun üzerine atlamada acele ederek Türkeş'i Nazi eğilimine ve faşist eğilime sahip olmakla suçladılar. Ancak bunlar Türkeş tarafından reddedildi.

CKMP seçimlerden sonra 11 milletvekiliyle parlamentoda etkili olmaya çalıştı. Bir taraftan Meclis çalışmaları kendini kabul ettirmeye çalışırken diğer yandan da teşkilatlanma çalışmalarını devam ettiriyordu. Türkeş, partiye yeni dönemde uzun vadeli plan ve programlar doğrultusunda iki konuya önem verdi: Gençlik ve aydınlar.

MHP'nin 1969 yılında ortaya çıkışını, Türk milliyetçiliği adına ortaya konan bir siyasi tavır olarak kabul etmek gerekir.

Türkeş; gençliğe çok önem vererek partinin gençlik kollarını daha fazla aktivite hâline gelmesi için ideolojik eğitim veriyor ve gençliği kültürel ve sosyal faaliyetlerle dinamik bir yapıya kavuşturmak için sürekli faaliyetler yapıyordu. Gençliğin millî ülkü ve değerler etrafında toplayacak söylemler ortaya koyarken, ortaya koyuş biçiminde söylediği milliyetçi sert söylem gençlik üzerinde çok etkili oluyordu. Özellikle sosyalist sol düşüncelere karşı toplumdaki millî refleksin temsilcisi olan genç milliyetçilerin CKMP'nin etrafında toplanmasına vesile oluyordu.

Türkeş, gençlikle beraber partinin fikrî yapılanmasında aydınların desteğini almaya onlarla beraber milliyetçi fikir ve hareket doğrultusunda CKMP'yi ideolojik ve doktriner bir parti hâline getirmek için çeşitli çalışmalar başlattı. Milliyetçi, Ülkücü aydınlar ile Türk Ocaklarına mensup çevrelerle direkt ilişkilere girdi. Zaten bu milliyetçi teşekküllerdeki aydınlar da Türkeş'i destekleyen ve onun Türk milliyetçiliği fikir sistemiyle ilgili düşüncelerini kabul eden kimselerdi. Bu çevreler, Türkeş'e her konuda danışmanlık yapmak için kendi iç yapılanmalarında hazırlıklara başladılar. Hazırlanan eğitim programları doğrultusunda milliyetçi gençliği ve parti teşkilatlarını ideolojik eğitimden geçirecek çalışmalara gerek seminerler ve gerekse konferanslarla katkıda bulundular. Alparslan Türkeş'in CKMP Genel Başkanlığına gelmesiyle birlikte,

yürüttüğü siyasi mücadelenin fikir omurgası Türk milliyetçiliği olmuştur. Çeşitli derneklerin çatısı altında toplanan sınırlı entelektüel çevrelerde ifadesini bulan Türk milliyetçiliği fikriyatı Türkeş'in siyasi hayata girmesi ve CKMP'ye genel başkan olmasıyla birlikte kitleleşmek ve çeşitli sosyal tabakalara açılmak ve genişlemek fırsatını buldu. Türkeş'in fikir ve kültür yapısı çok sağlam tespitlere dayalı olduğundan, partinin siyasi çizgisi oportünist siyasi felsefelerin dışında, geleneksel siyasi yapıya "aykırı bir ses" şeklinde tezahür etmişti. Türk milliyetçiliğinin lokalize bir faaliyet olmaktan çıkması, çeşidi gayrimillî ideolojilerin tuzakları karşısında arayış içerisinde bulunan genç kitlelerin millî şuur ve düşünce zemininde buluşmasına imkân hazırlamıştı.³⁹

CKMP'nin bu dönemde Türkçü ve antikomünist etmenleri ön plana çıkardığı görülür. 1966-1967 yılları arasında gelişen AP rekabetiyle de Komünizmle Mücadele Derneğinin CKMP'ye katılması antikomünist söylemi iyice arttırmıştı.⁴⁰

1965-1967 yılları arasında parti teşkilatının ve programının gelişimi ise şöyle özetlenebilir: 1965 yılında CKMP'nin teşkilatlandığı il sayısı 25 iken bu sayı 61 il ve 435 ilçeye yükselmiştir. Yine bu kongrede "Dokuz Işık" olarak tanımlanan yeni doktrin parti teşkilatına tanıtılmıştır.⁴¹

1969 Adana Kongresi ve Alparslan Türkeş Çizgisindeki Türkçülük Kavramı

CKMP'nin hem fikir hem de teşkilatlanma düzeyinde milliyetçi camiyayı temsil etme çabaları 8-9 Şubat 1969 tarihinde Adana'da toplanan "Olağanüstü Büyük Kongresi" ile birlikte yeni bir aşamaya gelmiştir. 1965-1969 yılları arasındaki bu değişim sürecini "Milliyetçi Hareket Partisi" ismi en anlamlı şekilde sembolize etmiştir.

Bu isim değişikliğinin gündeme gelişi birkaç yıl öncesine kadar uzanmaktadır. Bu dönemde parti genel idare kurulunun tespit ettiği isimler arasında "9 Işık Partisi", Millî Hareket Partisi" ve "Milliyetçi Köylü Partisi" gibi isimler yer almaktaydı. Daha sonra yapılan genel idare kurulunun toplantılarında kongreye teklif edilecek isim olarak "Millî Hareket Partisi"

MHP'nin ideolojisinin birinci boyutunu ya da sacayağını oluşturan "Türk - İslam ülküsü (ya da sentezi)" hayati öneme sahip bir değerler manzumesi olarak algılanmakta ve bir arada yaşamının teminatı olarak görülmektedir.

ismi ağırlık kazanmıştır. Aynı toplantılarda partinin ambleminin de bu isme uygun olarak Türk-İslam ülküsünü sembolize edecek bir şekilde olması kararlaştırılmıştır. Sonuç olarak “millî” kavramının kullanılmasının Bakanlar Kurulunun iznine bağlı olması gibi bazı bürokratik engeller sebebiyle genel idare kurulu, “Milliyetçi Hareket Partisi” isminde karar kılmıştır.

Bu isim kabul edildikten sonra partinin amblemi de değiştirilmiş, “terazi” olan eski amblem yerine “üç hilal” sembolü benimsenmiştir. Gençlik kollarının amblemi olarak “hilal içinde kurt” motifi benimsenmiştir.

Bu tarihten itibaren Türk siyasi hayatında yerini alan MHP, milliyetçi camianın özellikle de aydınların ilgisini üzerinde toplamıştır. MHP, milliyetçi akımın değer ve amaçlarını Türkiye’ye tanıtmaya çalışmıştır. Bu nedenle 1969

MHP, diğer partilerde görüldüğü gibi yukarıdan bir emirle kurulmuş veya herhangi bir partinin bakiyeleri üzerine oturmuş bir siyasi teşekkül olarak da doğmamıştır.

yılı milliyetçi akım için bir başlangıç teşkil eder. Ancak her ne kadar Milliyetçi Hareket Partisi 1969 yılında kurulmuş gibi gözükse de asıl hareketlenme Türkeş’in CKMP bünyesine katılımı ile gerçekleşmiştir. Asıl temeller de bu tarihten itibaren atılmaya başlanmıştır.

MHP’nin 1969 yılında ortaya çıkışını, Türk milliyetçiliği adına ortaya konan bir siyasi tavır olarak kabul etmek gerekir. Bu tavrı, Atatürk’ün ölümüyle birlikte atıl kalan, pasifleştirilen ve sınırlı sayıdaki aydınlarımızın zihinlerinde muhafaza edilmeye çalışılan Türk milliyetçiliği fikriyatının, saklandığı zihinlerden tekrar çıkarılması ve ataletten kurtarılması şeklinde mütalaa etmek mümkündür.⁴²

CKMP tarihinde Adana Kongresinin önemi büyüktür. 8-9 Şubat 1969 tarihlerinde Adana’da toplanan CKMP Kongresinde çok gergin anlar yaşanmıştır. Konuşmacıların tartaklandığı kongrede İstanbul’dan gelen Türkçülüğü ön planda tutan grup hâkimiyet kurmak istemiştir. Olaylar zor yatıştırılmıştır. Bu kongrede 1965’ten beri gelen değişikliğe daha uygun yol bulunmuştur. Parti adıyla beraber amblemi de değişmiştir. Amblem olarak kırmızı zemin üzerine “üç hilal” kabul edilmiştir. Gençlik Kollarının da amblemi hilalli bozkurt olmuştur. İstanbul’dan gelen bir grup, bozkurtun parti amblemi olması konusunda ısrarlı olmuşlar da muvaffak olamamışlardır. Bu kongrede ilk baskısını 1965’te yapan Alparslan Türkeş’in “Dokuz Işık” adlı eseri millî doktrin olarak kabul edilmiştir. Bu kongreyle CKMP dört yıllık yeni yapılanma sürecine nokta koymuştur.⁴³

“Adana Kongresiyle beraber Türkeş’in temsil ettiği ortalama çizginin” merkez eğilimin dışında kalanlar tasfiye edildiler veya marjinalleştiler. Araçsal ve “Türklüğe tabi olsa bile ümmetçiliğe prim verilmesine” tepki gösteren Atsız, çevresinin etkisi altında soy Türkçülerin tasfiye süreci 1970’lerin ortalarına dek yayıldı ve zaman zaman kanlı hesaplaşmalara kadar vardı.”⁴⁴

Bu kongreden sonra partide gençlik kollarında bulunan Sadı Somuncuoğlu başka göreve atanmış, Türkçü grubu yatıştırmak için yerine İ. Hakkı Gökhan atanmıştı. Gökhan, Atsız Bey’in talebelerindedir.⁴⁵

Dr. Rıza Nur’un başını çektiği bilhassa 1940’larda Hüseyin Nihâl Atsız’ın esas öncülüğünü yaptığı milliyetçilik yorumu, “milliyet” kavramını esas olarak ırk “tema”sına dayandırıyor ve “millet”in tarifinde her şeyden evvel “aynı soydan olma” prensibini kabul ediyordu.⁴⁶

MHP’nin ideolojisinin birinci boyutunu ya da sacayağını oluşturan “Türk-İslam ülküsü (ya da sentezi)” hayati öneme sahip bir değerler manzumesi olarak algılanmakta ve bir arada yaşamanın teminatı olarak görülmektedir. Buna ilaveten bu fikirler siyasi söylemin merkezinde yer almış; din ve milliyetçilik anlayışının ana hatlarını oluşturmuştur.

Sosyolog Orhan Türkdoğan, MHP’yi değerlendiren bir incelemesinde bu olguyu, “Ülkemizde, bu anlamda olmak üzere, ilk defa MHP dinin Türk toplumu içindeki yerini ve değerini belirtmiştir. Böylece din ve milliyetçilik sentezi Gökalp’tan sonra, teoriden çıkarılıyor ve bir siyasi partinin eylem alanı içine aktarılıyor.” şeklinde değerlendirmiştir. 1969 Kongresinin hemen ardından yayımlanan “Millî Hareket” dergisinde yer alan aynı konudaki bir başka değerlendirme ise şöyledir:

“Türk milliyetçilerinin ocağı durumunda olan MHP, adını, “tarihî Türk milliyetçiliğini temsil edeceğiz.” iddia ve inancıyla değiştirmiştir.

Partinin amblemi ise manasını, Türkeş’in Beşiktaş İlçe Kongresinde ifade ettiği gibi, tarihimizin derinliklerinden almakta, Türk-İslam sentezini

MHP’nin ideolojisinin ikinci boyutunu “Dokuz Işık” doktrini oluşturmaktadır. Alparslan Türkeş bu boyutu “Görüşlerimiz temelî Türk milliyetçiliği ise siyasi aksiyonun dayandığı doktrin Dokuz Işıktır.” şeklinde özetlemiştir.

sembolize etmektedir. “Üç hilal” bazılarının sandığı veya iddia ettiği gibi oy kaygısıyla veya başka bir düzmece sebeple değil, taşıdığı mana itibarıyla alınmıştır. Bu mana Türk-İslam medeniyetini yeniden kurma, yeniden ihya etme ülküsüdür... Gençlik Kolları için de Türk-İslam sentezini sembolize eden hilalli kurdu seçen MHP, büyük hedefine doğru yürümektedir.”

MHP'nin ideolojisinin ikinci sacayağını “Millî Doktrin Dokuz Işık” şeklinde tanımlanan dokuz ana prensip oluşturmaktadır. Dokuz Işık ile partinin fikrinin somutlaştırıldığı, diğer kalkınma modelleri veya ideolojiler karşısındaki tavrının ortaya konulduğu görülmektedir. Başka bir ifadeyle, partinin sosyal, siyasi ve ekonomik yapıya, sorunlara ve gelişmeye bakış açısını belirleyen temel prensipleri tespit edilmiştir. MHP Genel Başkanı Alparslan Türkeş ideolojinin iki sacayağını “Görüşlerimizin temeli Türk milliyetçiliği ise siyasi aksiyonun dayandığı doktrin Dokuz Işıktır.” şeklinde özetlemiştir.

Temel politikalar günlük politikalardan farklı olarak devletin uzun dönemdeki çıkarlarına göre düzenlenmelidir.

MHP'nin ideolojisinin şekillenmesi ve gelişmesi CKMP'deki değişme süreciyle paralellik göstermektedir. Yukarı da değinildiği gibi, 1965-1969 yılları arasındaki 5 yıllık dönem boyunca partinin fikriyatı şekillendirilmeye çalışılmıştır. “Dokuz Işık

Doktrini”nin ortaya çıktığı ve geliştirildiği bu yıllarda CKMP/ MHP “ideolojik omurga”sını oluşturarak bir doktrin partisi hüviyetini kazanmıştır. 1969 Kongresi arifesinde partinin konumunun bu şekilde algılanmaya ve tanımlanmaya başlandığı görülmektedir. Parti çizgisindeki bir yayın organında MHP'nin siyasi yapı (yelpaze) içindeki yeri tanımlanırken AP ile CHP'nin birbirinden çok farklı olmadıkları ve tamamen Batı tipi çıkarıcı kapitalist sistemin savunucusu oldukları belirtildikten sonra su değerlendirme yapılmaktadır:

“Türkiye’de doktrin partisi sayılabilen iki partiden Türkiye İşçi Partisi, tamamen Marksist bir felsefenin taklitçisidir. Biz yazarların deyimiyle kanunların izin verdiği nispette solda olan bu parti milletin başına bela olma istidadı içinde hayatini devam ettirmektedir.

Yurdumuzda milliyetçiliği ilk defa ciddi olarak siyasi sahaya sokan CKMP sağcılığın doktriner savunuculuğunu yapmaktadır. Milliyetçi-toplumcu bir tutum içinde çalışan ve millet gerçeklerinden ruh alan “9 Işık” doktrinini halka anlatmaya çalışan CKMP'liler bu tutumlarıyla komünistlerin karşısına güçlü bir biçimde çıkmayı başarmışlardır...”

MHP, diğer partilerde görüldüğü gibi yukarıdan bir emirle kurulmuş veya herhangi bir partinin bakiyeleri üzerine oturmuş bir siyasi teşekkül olarak da doğmamıştır. Tam aksine tarihî bir görevi, toplumun şartlarına göre, adım adım gerçekleştirme idealini benimseyen, milletin temel değerlerine sahip çıkan bir parti hüviyetiyle oluşmuştur. Bu tarihten sonra MHP yeniden teşkilatlanma dönemini yaşamıştır. Yine bu süre içerisinde “On Dörtler” den Türkes’e yakınlığı ile bilinen bazı isimlerin partiden ayrıldığı görülür.

MHP yeni adı ile ilk defa 12 Kasım 1969 Seçimlerine girdi. Bu seçimler sonucunda oy oranını 1965 seçimlerine göre artırmasına rağmen %3.03 oranında oy topladı ve yalnızca Alparslan Türkeş Adana Milletvekili olarak Meclise girebildi. Bu dönemde sesini sık sık duyurabilmesine ve örgütlenme özelliklerine rağmen MHP’nin belli bir seçmen tabanı dikkat çekmektedir.

MHP’nin sadece ismine ve sembolüne baktığımızda onun ideolojisi hakkında az çok bir fikre sahip olabiliriz. MHP’nin ideolojisinin birinci boyutunu Türk-İslam sentezi oluşturur. Bu sentez parti kurulduğunda ortaya atılan bir olgu değildir. Senelerden beri var olan ve günümüze kadar gelen birtakım değerlerin birleşimidir. Bu değerler birleşimi Ziya Gökalp’in “Türkleşmek, İslamlaşmak, muasırlaşmak” formülüne dayandırılabilir.

Orhan Türkdoğan’ın da dediği gibi ilk defa bir parti, dinin Türk toplumu içindeki yerini ve değerini belirtmiştir. O güne kadar bir teori şeklinde yer alan din ve milliyetçilik sentezi artık MHP ile birlikte siyasî hayata geçiriliyordu.

MHP’nin ideolojisinin ikinci boyutunu “Dokuz Işık” doktrini oluşturmaktadır. Alparslan Türkeş bu boyutu “Görüşlerimizin temeli Türk milliyetçiliği ise siyasi aksiyonun dayandığı doktrin Dokuz Işıktır.” şeklinde özetlemiştir.⁴⁷

Çeşitli tarihlerde kabul edilmiş parti programlarında ve Türkes’in eserlerinde MHP’nin amacı “yeni bir devlet düzeni kurmak” olarak belirtilir. Dündar Taşer ise bu amacı “Milliyetçi Hareket, yeni bir yolun takipçisidir. Bu yol, Türk milletini millet yapan unsurları, asıl benliğine kavuşturmak, ona sonradan eklenmiş, ondan olmayan, onun öz benliğine aykırı olan yamalardan kurtarmaktır.” şeklinde izah etmektedir.

Dokuz Işık doktrini kaynağını Türk milliyetçiliği, fikir sistemin-den bulmaktadır. Doktrin fikir sisteminin kendisi değil bir veya birkaç alanda uygulamasıdır.

Bu düzeni kurmak için "İslav Marksizmine" veya Anglosakson kapitalizmine" gerek olmaksızın "üçüncü bir yol" önerilmektedir. Bu üçüncü yol "dünya proletaryası diktatoryası kurma ütopyasına bir tekme vurup tam olarak Türk milletinin güçlenmesini amaç edinen bir millî ülkü" olacaktır. Bu ülkü "Türk milletinin toplum olarak büyük bir hızla kalkınmasını sağlayacak yüzde yüz yerli, yüzde yüz millî bir doktrin olmalıdır." Bu doktrinin ruhu "Her şey Türk milleti için, Türk'e doğru Türk'e göre prensipleri olmalıdır." denilmektedir.⁴⁸

MHP'nin siyaset anlayışının millî devlet dışındaki diğer ayırt edici vasıfları, siyasi rejim ve demokrasiyle ilgili bazı eleştiriler ve katkılar ile "güçlü iktidar" prensibidir.

Dokuz Işık Doktrini

Landau'ya göre 1965 Seçimleri öncesinde CKMP tarafından yayımlanan "Program ve Beyanname" CKMP'nin ideolojisini tam olarak yansıtmıyordu. Ona göre: "CKMP'nin talep ve vaatlerinin oldukça eksiksiz bir listesi gibi görünmekle birlikte, özellikle 1965 Genel Seçimlerine göre düzenlenmiştir. O kadar geniş kapsamlıdır ki, bunlara partinin kendi ideolojisi olarak bakmak zordur. Aslında bu ideoloji bizzat Alparslan Türkeş tarafından biçimlendirilmiştir."⁴⁹ "Kitapları, son yıllarda yönettiği partininki ile özdeşleşen daha tamam bir ideolojiyi anlatmaktadır."⁵⁰

Otobiyografik yapının yanı sıra, birbirini tamamlayan üç kitap yayımlanmıştır. Yayın tarihi açısından ilki, 17 Aralık 1965'te Türkçü bir grup olan Kıbrıs Türk Kültür Derneğinde verilen bir konferansa dayalı olarak "Dış Politikamız ve Kıbrıs" adlı 36 sayfalık bir kitapçıktır. Türkeş, kısaca üç konu üzerinde durmuştur. Türkiye'nin dış ilişki ve siyaseti, Türkiye'deki ideolojik hareketler ve Kıbrıs Sorunu. Türkeş'e göre bir devlet, başka devletlerle ilişkilerinde belirli bir felsefi yaklaşım içinde kendi çıkarlarını gözetir. Örneğin Çarlık Rusya'sının felsefesi SSCB'den farklıdır. Temel politikalar günlük politikalardan farklı olarak devletin uzun dönemdeki çıkarlarına göre düzenlenmelidir. Türk dış politikası hâlâ katıldığı dört yıkıcı savaşın etkisi altındadır. Daha büyük Türkiye amacını güden düşünce ve hareketler üzerine yaptığı araştırma Türkeş'i milliyetçiliğin bir yerde savaşımsı bir tanımına götürmüştür. Onun için milliyetçilik "Türk milletinin korunması" anlamındadır. Kıbrıs Sorunu, daha önce ele alınan dış ilişkilerle ilgili konuların "daha büyük Türkiye" düşünün ve milliyetçiliğin bir arada ele alınmasına neden olmuştur. Türkeş, Kıbrıs'ın 1511'den bu yana Türk

olduğunu belirtmiştir. Türkiye’den ayrılan Yunanlılar Kıbrıs’a yerleşmiş, 250-300 bin dolayında Türk de Kıbrıs’tan göç etmeye zorlanmıştır. 125 bin kadarı da Kıbrıs’ta kalmıştır. Yunanistan’la birleşme taraftarı olan Kıbrıslı Rumlar adaya çok sayıda silah sokmuş, ama Türk Hükûmeti Türkler için hiçbir şey yapmamıştır. Türkeş Ada, Türklerinin Türkiye ile birleşmek istediklerini savunmuş, kendisini daha önceki anlaşmaları esasen ortadan kalkmış olduğunu İngiltere ve Yunanistan’a bildirerek Silahlı Kuvvetleri Kıbrıs’a göndereceğini ileri sürmüştür. Ona göre Kıbrıs, Batı Trakya ve Selanik Türk’tür.

Bunlar Türkeş’in Türk dış politikası üzerine temel görüşleridir. Bu konudaki fikirlerinin teşekkülünde belki kendisinin Kıbrıslı olması, çocukluk ve delikanlılığında (1917-1933) orada yaşaması özellikle etkili olmuştur. Yoksa, özellikle Türkçülük konuları ile ilgili tavizsiz tavrı, iyi komşuluk ve bunun özlemine ilişkin 1965 CKMP Programı ile çelişiktir. Türkçülük hiçbir zaman bir yana bırakılmamakla birlikte Türkeş’in öteki iki kitabı bu sorunlara daha çok yer vermiştir.⁵¹

Türkeş’in ikinci kuramsal çalışması 16 sayfalık bir kitapçık olan “Dokuz Işık”tır ilk basımı, 1965’te İstanbul’da yapılmıştır. Sonra birkaç kez yinelenmiş ve fiyatı enflasyondan etkilenmeksizin 1 TL kalarak parti eylemleri için başucu kitabı olmuştur. “Dokuz Işık”ta ileri sürülen düşünceler ilkin 1965’te ortaya çıkmamıştır. İlk basımından iki yılı aşkın bir süre önce, Mart 1963’te Türkiye hakkında yazılar yazan Friedrich-Wilhelm Fernau, “Dokuz İlke”nin, -1965’in “Dokuz Işık”ı hemen hemen aynıdır- bir önceki ay Türkiye’ye dönen Türkeş yönetimindeki subaylar grubunun fikri olduğundan söz etmektedir. Gerçekten, Türkeş’in düşüncelerinden bazıları İkinci Dünya Savaşını izleyen yılların milliyetçi gruplarına ya da Atatürk zamanına dek götürülebilir.⁵²

1965 yılından itibaren CKMP’nin, 1969 yılından itibaren de MHP’nin programının temelini oluşturan “Dokuz Işık Doktrini” zamanla giderek geliştirilmiştir. İlk dönemde CKMP’nin Gençlik Kolları “Dokuz Işık Yürüyüşleri” düzenleyerek kamuoyunun dikkatini çekmeye ve ilkeleri tanıtmaya çalışmıştır. Türkeş, 1967 CKMP Büyük Kongresinde yaptığı konuşmada, “Dokuz Işık Doktrini”nin temel ilkelerini söyle ortaya koymuştur:

“...Biz CKMP olarak böyle bir millî doktrin sahibi bulunduğumuzu iddia eden siyasi teşekkülüz. Millî doktrinimizin asıl adı “Dokuz Işık” doktrindir. Bu görüş 9 ana ilkeye dayanmaktadır.

Devlet ve demokrasi kavramlarına bakış, son tahlilde ortaya “milliyetçi -demokratik devlet”i çıkartmaktadır.

Bu ilkeler sırasıyla şunlardır:

1. Milliyetçilik: Her şey Türk milleti için, Türk milletiyle beraber ve Türk milletine göre sözleri ile özetlenebilecek, Türk milletine bağlılık, sevgi ve Türkiye Devleti'ne sadakat ve hizmettir.

2. Ülkücülük: Türk milletini en ileri, en medeni ve en kuvvetli varlık hâline getirme ülküsüdür.

3. Ahlakçılık: Türk milletinin ruhuna, geleneklerine uygun ve yüksek varlığını korumayı ve geliştirmeyi öngören esaslara dayanır.

MHP'nin öngördüğü "millî devlet-güçlü iktidar" formülü MHP'nin dış politikasını da şekillendirir. MHP diğer sağ partilerin teslimiyetçi bir tavırla yaklaştıkları AET (Ortak Pazar) politikasına karşı olumsuz bir tavidir.

4. İlimcilik: Olayları ve varlığı ön yargılardan ve art düşüncelerden sıyrılarak ilim mantalitesiyle incelemek ve girilecek her çeşit faaliyette ilmi önder yapma prensibidir.

5. Toplumculuk: Her çeşit faaliyetin toplumun yararına olacak şekilde yürütülmesi görüşüdür. Sosyal ve ekonomik olmak üzere iki ayrı bölümü kapsamaktadır. Ekonomik görüş olarak mülkiyeti esas kabul eden, fakat mülkiyetin millet zararına kötüye kullanılmasına karşı olan bir görüşü belirtir. Karma ekonomiyi ve stratejik, ekonomik faaliyetlerin devlet kontrolünde bulunmasını öngörür. Sosyal görüş olarak sosyal adalet düzeni, fırsat eşitliği, sosyal güvenlik ve sosyal yardımlaşma teşkilatı kurulmasını kabul eder.

6. Köycülük: Köyleri tarım kentleri hâlinde birleştirerek kalkınmayı öngörür. Köylünün, tefecilerin elinden kurtarması ve

ihtiyacı olan kredi ve diğer yardımların sağlanması için kooperatifleşmeyi hedef alır.

7. Hürriyetçilik ve Şahsiyetçilik: Birleşmiş Milletler Anayasa'sında yazılı bütün hürriyetlerin sağlanmasını gaye edinmiştir. İnsanların şahsiyet olarak geliştirilmesinin, toplumun kalkınması için yararlı bir yol olarak kabul eder.

8. Gelişmecilik: İnsanlar ve medeniyetler daima daha iyiyi, daha güzeli, daha mükemmeli istemek ve aramakla gelişir. Elde edilenle yetinmemek ve daima daha ilerisini istemek ve bunu elde etmek için gayret göstermek şuurudur. Ancak bu gayret ve çabalarda Türk milletinin tarihinden millî benliğinden ve kökünden kapmadan yükselmek ve ilerlemek gayedir.

9. **Endüstri ve Teknikçilik:** Türk milletinin kalkınması için acele sanayileşmesi lazımdır. İşte bizim millî doktrinimiz olan Dokuz Işık görüşümüzün esasları bunlardır...⁵³

Dokuz Işık doktrini kaynağını Türk milliyetçiliği, fikir sisteminden bulmaktadır. Doktrin fikir sisteminin kendisi değil bir veya birkaç alanda uygulamasıdır. Fikir sisteminin zamanla değişmeyeceği düşünülür. Fakat doktrin uygulama sahasındaki değişikliklere göre değişir.⁵⁴ Tuğcuğil doktrin kavramını şu şekilde açıklar: “Doktrin bir uygulamaya, bir uygulama planına veya bir seri uygulama planına veya bir seri uygulama teklifinin tümüne birden verilen isimdir.”⁵⁵ Dokuz Işıktaki milletlerin kuvvet kaynağını teşkil eden ve toplumları yükselten ana ilkeler özet olarak şöyle belirtilmiştir:⁵⁶

1. Sağlam manevi inanç, yüksek ahlak sahibi olmak,
2. Kuvvetli millî şuur ve milliyetçilik ruhu taşımak,
3. İlim ve teknikte üstün seviyeye ulaşmak
4. Sanayi ve tarımda modern kitle hâlinde çok üretim yapabilmek.

MHP'nin doktriner yapısını oluşturan Dokuz Işığı oluşturan prensipleri teker teker ele almakta fayda görmekteyiz.

1. Milliyetçilik: MHP'nin ideolojisine yani toplum, siyaset ve ekonomi anlayışına biraz daha yakından bakmak gerekirse öncelikle üzerinde durulması gereken kavramlar millet ve milliyetçilik olacaktır. Hem resmî parti metinlerinde hem de parti yöneticilerinin konuşmalarında bu kavramların önemli bir yer tuttuğu ve ayrıntılı olarak tanımlanmaya çalışıldığı görülmektedir. Türk milleti, Ziya Gökalp'ın çerçevesini belirlediği ve kültürel unsurlara dayalı bir tanımla açıklanmaktadır:

“Türk milleti, müşterek bir tarihten gelen ve müşterek bir tarih şuuruna sahip bulunan, aynı dine mensup, aynı kültürle yoğrulmuş, aynı devleti kurmuş, yaşatmış ve bugün de aynı devletin sahibi ve bayrağı altında yaşayan, sınırları içinde yaşayan insan topluluğudur.”⁵⁷

Türkçülük,
Türk milletinin
ilim sanat,
ziraat, iktisat
kültür ve diğer
alanda millî
gelenek ve
millî bünyeye
uygun bir
şekilde kullan-
dırılması içte
ve dışta her
çeşit saldırganlıklara karşı
korunarak hür
ve müstakil
yaşatılmasını
hedef tutan bir
ülküdür.

Türkdoğan, MHP'nin milliyetçilik anlayışının Batı toplumlarındaki milliyetçilik anlayışlarından farkını şu şekilde ortaya koymaktadır: "Bizim anladığımız milliyetçilik, halktan ayrı, kadife eldiven içinde el götüren, halkı Haso, Memo olarak gören bir imtiyazlılık milliyetçiliği değildir. Bizim milliyetçiliğimiz temelini Türk kültür ve geleneği ile büyük İslam dininden alan, halka inen, kaynaşan bir cemiyetçiliktir ki bugün biz buna halk menfaati demekteyiz. Bu milliyetçilik, sınıflar arası farkı kaldıran, sadece Türk milletinin çıkarlarına saygı duyan bir milliyetçiliktir."⁵⁸

Milliyetçiliği zorunlu aynı zamanda anlamlı kılan, millî varlığı koruma ve geliştirmenin yanında, milletler arasındaki rekabet, karşılıklı yarışma gerçeğidir. Bunun için de milleti meydana getiren insanların asgari müş-tereklerde birleşmeleri ve kendi varlıklarını belirli hedeflere yöneltmek şuuruna sahip olmaları gerekir. Bu da ister istemez milliyetçilik fikrini bera-

berinde getirir. Yalnız bunu hissetmek yetmez, bu anlayışın içtenlikle benimsenmesi ve siyasi tavrın ayrılmaz bir parçası hâline getirilmesi gerekir. Dünya gerçekleri, çıkar çatışmaları ve devlet olgusu yok olmadığı, en azından çok ciddi bir farklılaşmaya uğramadığı sürece milliyetçiliğe karşı çıkmak bir milletin temel manevi savunmasının çökerilmesiyle aynı anlama gelecektir. Türk milliyetçiliği anlayışı, bu gerçeklerden yola çıkmakta ve diğer prensiplerin üzerinde yer almaktadır.

Türkçeş, milliyetçilik prensibini şu şekilde açıklar: "Türkçülük, milliyetçilik anlayışımız, manevi şuurlanmaya dayanır. Bu temel üzerinde "Ben Türk'üm." diyen herkes Türk'tür. Türkçülük ve Türk'ün tayininde, sapık ölçülere, özellikle mezhepçiliğe, çoğ-rafyacılığa, laboratuvar ırkçılığına inanmıyoruz. Başka milletleri küçük gören, dünya

barışını tehlikeye sokan antropolojik ırkçılık, Türk milliyetçilik ülküsünün dışındadır. Milliyetçilik anlayışımız, maneviyatçı, akılcı, demokratik, çağdaş milliyetçiliktir. Nazist Hitler ırkçılığının, komünist ırkçılığın her türlü anti-demokratik insan sevgisine dayanmayan emperyalist ırkçılığın karşısındayız. Emperyalist ırkçılık, millî devlet fikrini tanımaz. Milliyetçi Hareket, millî devlet fikrine inanır, bütün devletlerin eşitlik ve bağımsızlığını savunur, her millî devletin ülke ve millet bütünlüğüne saygı duyar."⁵⁹

Türkçeş, ahlakın kaynağını İslamiyette bulmaktadır: "Biz Türk toplumunun dünya görüşünü yaşama felsefesinin kendi inançlarından, İslamiyet'ten ve millî tarihten aldığını görmekteyiz."

Milliyetçilik anlayışı veya milliyetçiliğe atfedilen önem, devlet ve demokrasi gibi siyaset felsefesinin iki temel kavramına bakışı da etkilemektedir. Bunu için, millî devlet kavramıyla sadece “tek millettek devlet” prensibinin belirlediği belli bir milletin teşkilatlandığı vücut verdiği üniter devlet kastedilmemektedir. Millî devlet, aynı zamanda bağımsızlığı konusunda olabildiğince hassas, milletin çıkarlarını en iyi temsil eden ve devletlerarası camianın onurlu bir üyesi olmayı hedef seçen ve bunu becerebilen devlettir. Millî devletin fonksiyonları bununla da bitmemektedir. Millî devlet, Anadolu dışında yaşayan Türk topluluklarıyla da ilgilenmek durumundadır. Bunun sınırı Türkiye Cumhuriyeti’ni tehlikeye sokmamak, ona zarar vermemektir.

Millî devlet kavramı MHP’nin 1976 tarihli propaganda rehberinde şu şekilde açıklanmıştır: “Birinci anlamda millî devlet, devletin tek ve aynı millettan kurulduğunu ifade eder... Türkiye Cumhuriyeti Devleti millî bir devlettir. Zira, Türkiye Cumhuriyeti’ni kuran millet Türk milletidir...”

İkinci anlamda millî devlet, devletin kendisini meydana getiren milletin bütün fertlerini ve sosyal dilimlerini kucaklamak onlara eşit bir şekilde hizmet etmektir. Bu anlamda millî devlet bir hizmet ve refah devletidir.”⁶⁰

Milliyetçi Hareket Partisi, tek başkan, tek meclis sistemini savunur. İcranın hızlı, kuvvetli ve adil olması için tek elde toplanması gerekli görülmüştür. MHP bu nedenle de tarihî bir sistem olan “başkanlık sistemi”ni savunur. İcra organının bölünmesinin icrayı yavaşlatacağı öne sürülmüştür. Başkan, yürütme organının başı olacaktır. Böylece milletin bütün fertleri, yürütme organının başını devlet başkanını bizzat seçerek siyasi karara iştirak edecek millî demokrasi gerçekleşmiş olacaktır.⁶¹

Tek meclis, millî temsil esasına dayanacaktır. Milletimizi temsilen millet tarafından millet içinden seçilen işçi, memur, köylü, esnaf, işveren ve serbest meslek mensupları meclisi yönetecektir. 3000 kişilik bir meclis yeterlidir.

MHP, altı sosyal dilimden birisi olarak gördüğü işçilerin haklarını, Marksistler gibi istismar etme yerine onları teşkilatlandırarak toplum barışı içerisinde savunmak fikrindedir.

Senato geç işlediği için kaldırılmalıdır.⁶²

MHP'nin siyaset anlayışının millî devlet dışındaki diğer ayırt edici vasıfları, siyasi rejim ve demokrasiyle ilgili bazı eleştiriler ve katkılar ile "güçlü iktidar" prensibidir. MHP'nin siyasi rejim tercihi çok partili demokratik düzendir. Ancak demokratik rejimin, öncelikle millî devlet anlayışıyla çatışma hâlinde olmaması gerekir. Bunun için federalizme, istismara ve çıkara dayalı siyasi ilişkilere, yapılara karşı çıkılmaktadır. Bu hassasiyetler beraberinde "millî demokrasi" kavramını gündeme getirmiştir. "Millî demokrasi", milletin siyasi, kültürel ve iktisadi yönetime katılması ve hâkimiyetin millete ait olmasıdır. Millî devlet ve demokrasi anlayışı,

Millet; kültür savaşında kendi dil, din, kültür değerlerini korumalıdır. Çünkü diğer milletlerce kendi değerlerinin yerleştirilmesi istenecektir.

topluma bakış açısıyla da bağlantılıdır. Hâkimiyetin belli bir grubun veya sınıfın elinde olmaması özel bir önem taşımaktadır. Bunun yanında, milletin genel seçimler yoluyla temsiline ek olarak, milletin sosyal dokusunu oluşturan altı temel mesleki kategori ya da sosyal dilim -sınıf kavramı bilinçli olarak kullanılmamaktadır- esasına göre de karar verme mekanizmasına -parlamentoya- katılması öngörülmüştür. Böylece "genel temsil" ile "mesleki temsil" prensibi kaynaştırılmaktadır. Millet hâkimiyetini ve denetimini en gerçekçi şekliyle mümkün kılacağına inanılan bu temsil yöntemi, modern bir demokratik siyasi rejimin oluşumunda önemli bir aşama sayılabilir.

Bu yöntem, genel siyaset anlayışıyla bağlantılı olarak toplumdaki çatışmayı azaltarak dayanışmayı arttıran bir yol olarak kabul edilmiştir.

Devlet ve demokrasi kavramlarına bakış, son tahlilde ortaya "milliyetçi -demokratik devlet"i çıkartmaktadır. Bu devlet, milletin bütün fert ve sosyal dilimlerinin yükselmesi, ekonomik ve moral açıdan kalkınması amacını taşır. Dolayısıyla milliyetçi- demokratik devlet, faaliyetlerinde bu amacı gerçekleştirmek zorunda olan, yani milleti esas alan bir hizmet ve refah devletidir.

"Güçlü iktidar" kavramı ise, siyasi istikrarsızlık sorununu çözmüş, hizmet üreten aktif bir yapıya sahip "güçlü yürütme" ilkesini sembolize etmek amacıyla kullanılmıştır. Bunun için devlet yönetiminin yeniden yapılanması, milletin değerlerine saygılı, ihtiyaçlarına cevap verebilen ve millî hedefleri içine sindirmiş bir özelliğe sahip olması gerekir. Böyle bir siyasi/ idari teşkilatın, özellikle "kuvvetli, adil ve hızlı icra"nın ortaya çıkabilmesi

için bir dizi reforma ihtiyaç olduğu belirtilmiştir. Bunların dışında “idari reform” yapılarak kamu yönetiminin yeni baştan düzenlenmesi gelmektedir. “Güçlü iktidar” anlayışını tamamlayan diğer önemli unsur “başkanlık sistemi”dir. Türk tarihi ve devlet geleneği açısından da değer taşıyan bu sistem, devlet başkanının halk tarafından seçilmesini ve yürütmenin tek başlı olmasını sağlayacağı için tercih edilmektedir.

MHP’nin fikir sisteminde ağırlıklı bir yere sahip olan “güçlü iktidar” ve “millî devlet” gibi kavramlar, “faşizm” ile mukayese edilmesine sebep olmuştur. Bu “değerlendirmeler”de faşizmdeki anahtar kavramın başlı başına devlet -Marksizm-Leninizmdeki sınıf gibi- olduğu göz ardı edilmektedir. Faşizme göre milleti yaratan devlettir ve her şey devlet içindir. MHP fikriyatında ise devlet, millet için vardır ve devleti yaratan millet gerçeğidir, millî birlik bilincidir. Yine MHP’nin yeni programında esas amacın devlet tahakkümü, devlet-millet zıtlaşması değil, devlet-millet kaynaşması olduğunu belirtilmektedir. Eleştiriler karşısında verilen cevap ise şöyledir: “Türk milliyetçiliği fikri bir kültür hareketi olduğu için ırkçılığı, halka dayandığı ve halkın millî ve manevi değerlerinden kaynaklandığı için de her türlü otoriter rejimleri reddeder.”

Devlet, millet olgusunun bir tezahürü olduğuna göre onun yaşamasının da teminatlarından biri olarak kabul edilmektedir. Temelinde yatan iradenin bir anlamı da budur. Zaten vatani korumayı ve milleti yaşatmayı ana amaç olarak benimsememiş bir “devlet”, teorik olarak da teknik olarak da devlet değildir. Ülkeyi parçalamak isteyenlerin veya sömürülmesine doğrudan ya da dolaylı olarak alet olanların açıkça “devlet”i ortaya çıkartan tarihî gelişmeleri ve değerleri hedef alarak karalaması boşuna değildir. Yine “millî devlet” ile “millî kültüre” bakış açılarında hiçbir fark olmaması da bu art niyeti göstermektedir. Devleti önemli yapan tarihî boyutu ile aktüel gelişmeleri birbirinden ayrı düşünmek imkânsız gibidir. Bu çerçevede “devlet”, millî varlığı sürdürmeyi temsil eden bir misyon olarak algılanmakta, bunun için önem atfedilmektedir. Dolayısıyla devletin varlığını ve fonksiyonlarını tarihî bazı zorunluluklardan, jeopolitik ve jeoekonomik gerçeklikten bağımsız -soyutlanmış- bir şekilde ele almak oldukça yetersiz ve ön yargılı bir bakış açısının bir sonucudur. Bu durum, Türkiye gibi, dünyanın en sorunlu

Şahsiyetçilik,
kişiliğin öne-
minden kay-
naklanır.
İnsanları
sömürmek
isteyen bir
ferdiyetçilik,
şahsiyeti ezen
bir toplumculuk
bizim görüşü-
müz değildir.

coğrafyasında bulunan ve toprakları üzerinde komşularının birçoğunun gizli-açık emellerinin varlığı bilinen bir ülke açısından daha çok önem taşımaktadır.

MHP'nin öngördüğü "millî devlet-güçlü iktidar" formülü MHP'nin dış politikasını da şekillendirir. MHP diğer sağ partilerin teslimiyetçi bir tavırla yaklaştıkları AET (Ortak Pazar) politikasına karşı olumsuz bir tavrıdadır. İstanbul Ülkü Ocakları Birliği bu konuda şunları belirtmiştir:

"Ortak Pazarın gayesi Avrupa siyasi birliğini gerçekleştirecektir. Böyle bir gaye için kurulan Ortak Pazarın Türkiye ile ilgisi yoktur. Türkiye kuvvetli devletler bloğuna katılacak olursa siyasi bağımsızlığı elden gider. Hâlbuki Türkiye Orta Doğu ve Türk âlemini içine alacak yeni bir kuruluşun lideri olmak zorunda ve durumundadır."⁶³

Gerçek milliyetçilik, her şeyden önce ve her şeyin üstünde Türkiye'yi dünyanın en müreffeh, güçlü ve uygar ulusu yapmaya yöneliktir.

Ayrıca Ortak Pazar kültür emperyalizminin ve iktisadi sömürünün kaynağı olarak görülmüştür: "AET üyesi devletler, başta Almanya olmak üzere Türkiye'yi vazgeçilmez bir pazar olarak görme temayülü içindedirler. AET yetkililerinin ve son olarak Alman Başbakanının Türkiye'yi ziyareti esnasında ileri sürdükleri görüş ve istekler ilk bakışta dostluk ve iş birliği temayülünü aksettiriyor gibi görünüyor olsa da bunların her birinin Türkiye'nin bugünkü ekonomik bağımlılığını ve aleyhimize işleyen şeklini sürdürmeye yönelmiş davranışlar olduğu rahatlıkla anlaşılabilir. Şu anda Türkiye eşit şartlar altında işleyebilecek bir ortaklık münasebeti ile değil, kendisini sömürmeye hazır bir topluluk ile karşı karşıya olduğunun idraki içinde davranmak zorundadır."⁶⁴

2. **Ülkücülük:** Ülkü, insanın ya kendi milleti ya da bütün insanlık için ulaşılmasını şiddetle arzuladığı son hedeftir. Arzu ve hayal edilen bu son hedefe ulaşma gayreti içinde sürekli mücadele edenlere ise Ülkücü denir. Ülkücünün vazife ve hizmeti belirli bir an için değildir, kendini bir ülkeye adayanlar azim ve irade ile mücadele ederler.⁶⁵

"Bütün medeniyet güzidelerin/aydınların eseri olduğu gibi herhangi bir ülkünün bulunması formüle edilmesi canlandırılması ve müdafaa edilmesi içinde en önemli birinci rol güzidelerindir. İşte herhangi bir ülkünün tahakkuku için vücudu zaruri bulunan kadro böyle Ülkücülerden teşekkül eder."⁶⁶

Necmettin Hacıeminoğlu'na göre ise Ülkücüler belirli vasıflara sahip olmalıdırlar. Hepsi aynı derecede önemli ve lüzumlu olan bu vasıfları şöyle sıralayabiliriz: 1) Azim ve irade, 2) Sabır ve tahammül, 3) Disiplin, 4) Fedakârlık, 5) Fazilet ve dürüstlük, 6) Bilgi ve çalışkanlık.⁶⁷

"Milliyetçi Hareket, millî devlet ülküsüne inanır. millî devlet, Türkiye Cumhuriyeti sınırları içinde yaşayan her Türk vatandaşını kucaklayan, bağrına basan bir devlet biçimidir."⁶⁸

Zeybek ise Ülkücülüğün iki ana kaynağı olduğunu belirtir ve bunlar son hak din İslamiyet ve millî tarihin kanuniyetleridir.⁶⁹

Türkçülük, Türk milletinin ilim sanat, ziraat, iktisat kültür ve diğer alanda millî gelenek ve millî bünyeye uygun bir şekilde kullanılması içte ve dışta her çeşit saldırganlıklara karşı korunarak hür ve müstakil yaşatılmasını hedef tutan bir ülküdür.⁷⁰

3. Ahlakçılık: Ahlak, kavramı Dokuz Işıқта "bir toplumda insanları birbirini incitmeden birbirlerine zarar vermeden sağlıklarını koruyarak, tabiat güçlerinin tesirlerinden en iyi yararlanacak şekilde hareketlerini tanzim etmelerini sağlamaya yarayan kuralların toplamı ahlaki meydana getirir."⁷¹ şeklinde izah edilmektedir.

Ahlak kişinin davranışlarını ayarlayan, sınırlayan hem kendisine mutluluk verecek şekilde düzenlenmesine hem de çevresini zarara çalışmadan yaşamasını sağlayacak kurallara verilen addır.⁷²

Türkeş, ahlakın kaynağını İslamiyette bulmaktadır: "Biz Türk toplumunun dünya görüşünü yaşama felsefesinin kendi inançlarından, İslamiyetten ve millî tarihten aldığını görmekteyiz."⁷³ Türkeş, tarihte birçok devletin yükseldiğini bunların yükselmesinin ahlakla olduğunu söylemiştir. Ahlakçılık esas Türklük ananelerine, Türk töresine İslam esaslarına ve hayata uygun olmasıdır.⁷⁴

Türkeş'e göre "Laikliğin devlet işleri ile din işlerinin ayrı tutulması görüşü olarak kabul etmek ve bu ilkeyi muhafaza etmek yurdumuz için yararı vardır."⁷⁵ Bu din müesseseleri gereksiz anlamına gelmez herkes dinî inançlarını yerine getirmelidir. Çocuklarımıza Müslümanlığın temel esasları hakkında bilgi vermek, onları yetiştirmek mutlaka gereklidir. Zaten ülkemizin temeli İslam ahlak ve faziletiyle Türklük gurur ve şuurudur:

Yüz yılı aşkın bir süre, Türk aydınları hatalı olarak Türkiye'nin kalkınmasını, yabancı devletlerin rejimlerini taklit emeye bağlı olduğuna inanmışlardır.

Türkeş, Türkiye’de yıllardan beri din korkusunun hüküm sürdüğünü, Türk çocuklarına, Hristiyanlara tanınan hakların dahi çok görüldüğünü ortaöğretimdeki seçmeli dersler arasına imam hatiplerdeki gibi Kur’an’ı Kerim dersi alınmasını, din dersinin de 3 saate çıkarılmasını istemiştir.⁷⁶

4. Toplumculuk: Toplumculuk her çeşit faaliyetin milletin yararı göz önünde bulundurulacak şekilde yerleşmesi görüşüdür. Bu üç ana başlık altında işlenir: 1) Siyasi yapı, 2) Sosyal yapı, 3) İktisadi yapı.⁷⁷

Siyasi yapı: Bu yapı içinde yeni bir meclisten söz edilmektedir. Korporatif sistemde görülen bu mecliste Türkeş’e göre birbirine yakın sayıda işçi, köylü, esnaf, memur, serbest meslek mensubu ve işveren temsilcileri bulunacaktır. Bu her dilimin diğerine hâkim olmadığı bir meclistir. Millî meclisin üyeleri genel oy esasına göre seçilecektir. Türkeş, Türk milletini sosyoekonomik yönden altı sosyal dilime ayırır. Bunlar:⁷⁸

1. İşçi,
2. Köylü,
3. Esnaf,
4. Memur,
5. Serbest, meslek sahibi,
6. İşveren.

Sosyal yapı: Bu, Türk milletini güçlendirecek olan reformları içermektedir. Bunlar idari, içtimai ıslahat, eğitim, sanayi, mali ve iktisadi reformlardır.

İktisadi yapı: Bu yapıda millî kalkınmayı gerçekleştirecek yer üstü yer altı kaynaklarını millî olması, millî hedefe ulaşmak için kullanılması işlenmektedir.

MHP fikriyatının sosyoekonomik alana ilişkin bakış açısını belirleyen temel kavramlar ve yaklaşımlar şöyle özetlenebilir: Bu çerçevede önem arz eden iki anahtar kavram, “emek” ve “mülkiyet hakkı” kavramlarıdır. Hem sosyalizmin hem de liberal kapitalizmin temel sorunlardan birini oluşturan bu iki kavrama yaklaşım tarzı, MHP ideolojisinde yeni bir “sentez”e dönüştürülmüştür. Bu sentezi belirleyen esas, insanı salt bir iktisadi varlık olarak değil, aynı zamanda millî ve manevi değerleri ve amaçları bulunan sosyal bir varlık olarak gören anlayıştır. Liberal kapitalizm ile Marksizm/Leninizm doktrinel anlamda karşı çıkışın altında yatan da budur.

Mülkiyet hakkı ile emeğin taşıdığı mana ve fonksiyonları açısından “kutsal” oldukları kabul edilmiştir. Milletin yükselmesinde ve yaşamasında alın terinin ve emeğin çok hassas ve saygın bir yere sahip olduğu kabul edilmektedir. Alın terine saygı, aynı zamanda, tarihî ve dinî temelleri olan manevi miraslardan biridir.

Aynı şey mülkiyet hakkı için de söylenebilir. Bunun yanında, mülkiyet hakkıyla demokrasi arasında karşılıklı bir ilişki olduğu belirtilmiştir. Çünkü toplum içindeki sömürü ve yabancılaşmanın temel sebeplerinden biri, mülkiyetin birkaç kişinin ya da devletin elinde toplanmış olmasıdır. Çözüm mülkiyetin tabana yayılmasından geçmekte, dolayısıyla maliye politikalarının hedeflerinden birinin bu olması gerekmektedir. Bunun aksi, mülkiyetin, hürriyetin teminatı olmaktan çıkartılarak ortadan kalkmalarına hizmet etmeye başlaması olacaktır.

Kısacası, iktisadi hayata esas olan araçlar ve değerler, tek başına fert olmanın yanında sosyal ve manevi bir varlık olan insan anlayışı, mülkiyet hakkı ve alın terine saygılı serbest teşebbüstür. Bu durumda, devletin hızlı kalkınma ve sanayileşme amacına ulaşmadaki yeri, “yönlendirme”, “teşvik” ve “denetim” şeklinde özetlenebilecek bir konum olmaktadır. Kamu teşebbüsü, stratejik sektörlerde ve madenler üzerinde söz konusu olabilir. Milliyetçilik anlayışı, “şemsiye prensip” rolünü, iktisadi faaliyetlerin sınırını tayin ederek yerine getirir. Bu durumda temel sınır, “millet çıkarlarına aykırı olmak”tır.

Milliyetçi bakışın iktisadi alandaki bir diğer uzantısı “millet sektörü”dür. Bu, kamu ve özel sektörün yanında üçüncü bir sektör olarak önerilmektedir. Millet sektörü, milletin altı sosyal dilim esasına göre sahip olacağı sermayenin iktisadi faaliyetlerde yerini alması ve böylece hem siyasi hem de iktisadi alanda millî hâkimiyetin daha çok pekişmesini sağlamayı ifade etmektedir. Başka bir deyişle, bir taraftan siyasi demokrasinin, diğer taraftan da iktisadi demokrasinin geliştirilmesi mümkün olacaktır. Millet sektörü, siyasi temsil anlayışında da olduğu gibi millî birliğin sağlanmasının, toplumdaki çatışmaların en aza indirgenmesinin, kısaca sosyal barışın teminatı olarak görülmektedir.

Tataristan Bilimler Akademisi üyesi Rafael Muhameddin MHP'nin temsil ettiği Türk milliyetçiliği anlayışını şu şekilde açıklamaktadır: Alparslan Türkeş, umumi Türkçülük ve Türkiye milliyetçiliği düşüncelerini geliştirmiş ve derinleştirmiş ve en önemlisi, bu düşünceleri pratik ve gerçek siyaset ile bağdaştırmıştır. Fikrimizce “Dokuz Işık” doktrininin yazarı, devletin ayar ve denetiminde “halk kapitalizmi” ekonomik modeline en yakın bir ekonomik model vasıtasıyla, çağdaş ve aynı zamanda millî bir toplum oluşturmayı teklif etmiştir. Bu model yalnız Türk halkları için değil, gerek kapitalizm, gerekse sosyalizmden ümitleri kesilmiş, bütün halklar için gerçek bir modeldir.”⁷⁹

MHP, altı sosyal dilimden birisi olarak gördüğü işçilerin haklarını, Marksistler gibi istismar etme yerine onları teşkilatlandırarak toplum barışı içerisinde savunmak fikrindedir. “Komünizm, ilk tecrübelerini gençliğimiz üzerinde yapmaya çabalamış ama başarılı olamamıştır. Bu sefer işçi kesimine

el atan komünizm hayli yol almış durumdadır. İşçilerimize çeşitli vaatlerde bulunmamakta ve kendi rejimlerine uşaklık ettirmek istemektedir.

...Ülkücü işçilerin çatısı altında birleşerek her türlü emperyalizme karşı sur gibi durmalıyız."⁸⁰

MHP, tek tip sendikacılık görüşünü savunmaktadır. Tek sendikacılık, her iş kolunda tek sendikanın kurulması demektir. Liberal kapitalist görüş çok sendikalı görüşü savunmuştur. Liberal kapitalizm işveren menfaatini savunduğu için işçinin işveren karşısında güçlenmesini öngörür. Ancak tek sendikacılıkta birleşen işçiler büyük bir kuvveti teşkil edeceklerdir. Bu sistemin uygulanması hâlinde bütün sektörlerde çalışan işçi miktarının 3-4 milyon civarında olacağı hesap edilmektedir. Bu sendikacılık millî üretimin artmasını sağlarken artan millî gelirin adil bölünebilmesini sağlayacaktır.⁸¹

5. İlimcilik: Türkeş, "Türkiye'nin ilimde, teknikte, hızla modern seviyeye çıkmasını, hızla modern sanayi kurmasını, tarımın modernleşmesini sağlamak için dünya çapında yüksek kaliteli, liyakatli ilim adamları ve teknisyenler yetiştirmek mecburiyeti vardır." tespitini yaparken "Bu vasıfta insan gücü yetiştirmedikçe Türkiye'nin ilimde, teknikte süratle ilerleme ve modern sanayie sahip olması, tarımın modernleşmesi mümkün olamaz." demektedir.⁸²

Bu çerçevede halkla aydının bütünleşmesi şart görülür. "Büyük bir gerçektir ki herhangi bir kimse hangi kavme benzemeye çalışırsa o kavmin efradından sayılır." Millet; kültür savaşında kendi dil, din, kültür değerlerini korumalıdır. Çünkü diğer milletlerce kendi değerlerinin yerleştirilmesi istenecektir.⁸³

Memleket ihtiyacına, sınıf hacmine ve sıra adedine göre öğrenci kabul etmek yerine öğrenci kabiliyetine göre üniversite açılması gereklidir.⁸⁴

6. Hürriyetçilik ve Şahsiyetçilik: "İnsanların en iyi hürriyet⁸⁵ içinde gelişebilecekleri ve mutlu olacakları esasına dayanır.⁸⁶ İnsanların hür⁸⁷ olabilmesi için mülkiyet ve varlık sahibi olmaları lazımdır.

Şahsiyetçilik, kişiliğin öneminden kaynaklanır. İnsanları sömürmek isteyen bir ferdiyetçilik, şahsiyeti ezen bir toplumculuk bizim görüşümüz değildir. İnsanların şahsiyeti, hürriyet ortamı içinde yetişir. Ferdiyetçiliği değil şahsiyetçiliği kabul ederiz."⁸⁸

7. Köycülük: Bu esas, Türkiye'de köy oranının % 65 olduğu dönemde yazılmıştır. Mevcut köy siyasetini eleştirir: "Bugünkü köy politikası merkezden çevreye doğru yapılmaktadır. Bu köy kalkınmasını imkânsız hâle getiren şehirlere akını çoğaltan bir görüştür. Köy kalkınması çevreden merkeze doğru yapılmalıdır."⁸⁹

Türkeş toprak reformunu savunduğunu söylemiş, ancak toprak ve tarım reformunun sanayileşmenin sonrasında yapılması gerektiğini savunmuştur.

Türkiye'nin dertlerinin temelinde eğitim ve sanayileşme meselesi yatmaktadır. Bunlar çözüme kavuşturulmadıkça diğer işlerin yoluna girmesi mümkün olmayacaktır.

Devlet büyük işletmeler kurmalı, özel teşebbüsün gayretlerini teşvik etmeli ve sanayinin çekeceği nüfus yüzünden işlenmeyecek toprakları işletecek, en küçük işletme birimini tespit etmelidir.

MHP toprak reformunu savunur.⁹⁰ Toprak reformu, tarım ürünlerinin artması ve topraksız köylüye toprak verilmesidir. Toprak meselesi için ilk adımı atan milliyetçiliğin mümtaz isimlerinden Ş. Raşit Hatipoğlu'dur.⁹¹

Dündar Taşer ise toprak reformu konusundaki görüşlerini şöyle açıklar: "Türkiye'nin ekilebilir sahaları 160 milyon dönümdür. Bu miktarın köylü sayısına bölümünden çıkan netice adam başına 7.5 dönümdür. O hâlde dünya şartları içinde Türkiye'yi şimdilik büyütme kabil olmadığına göre çiftçi sayısını azaltmaktan başka çare olmadığı meydana çıkar. Çiftçilerin sayısı 22 milyon kaldığı sürece toprak reformu vs.den bahsetmek ve bu yoldan refah geleceğini iddia etmek cehalet değilse, halkın idraki ile alay etmektir."⁹²

MHP'nin toprak, tarım ve köy meseleleri ile ilgili çözümleri "Tarım Kentleri" olarak karşımıza çıkmaktadır.

Türkiye'de köy sayısının fazlalığı ve dağınlığı devletin köylere gerekli hizmetin götürülmesini engellemiştir. MHP de bu probleme çözüm olarak "Tarım Kentleri"⁹³ projesi geliştirilmiştir. Bu projeye göre birbirlerine yakın bir bölgeye kurulacak bir cazibe merkezi aracılığı ile birleştirilecek, böylelikle beş altı köye münferiden götürülecek hizmetler bu tek cazibe merkezine götürülecek ve köyler daha iyi hizmet alacaktır. Bu merkezlerde çeşitli kooperatifler ve Köy-Ak adı verilen yardımlaşma sandıkları da bulunacak, köylünün refah seviyesi yükseltilecektir.⁹⁴ Bu kentler, 5.000 nüfuslu olacak, gecekondulu teşekkülünü önleyecek, her evde akan suyu, seyyar bütan gazı, elektriği ile mamur ve müreffeh Türkiye'nin doğmasını sağlayacaktır. MHP'ye göre köy kalkınmasının temeli olan bu kentler, bir meydanın etrafında toplanan camisi, mektebi, dispenseri, tarım alet kooperatifi ile muntazam bina ve sokakları kapsayacaktır. Bu sayede köy ve şehir ayrımı kalkacaktır.⁹⁵

8. Gelişmecilik ve Halkçılık: Dokuz Işıktaki gelişmecilik şu şekilde tanımlanır: "Daima daha iyiye, daha güzele, daha gelişmiş bir durumu elde etmek için araştırma yapmak; daha iyiye, daha mükemmele varmak arzusu taşımak ve bunun için çareler aramaktır."⁹⁶ Türkes, halkçılığı ise "Halkçılıktan maksadımız; her şeyin halk için, halkla beraber ve halka doğru olmasıdır."⁹⁷ şeklinde açıklar. Bu arada halk ve millet kavramlarına şu şekilde bir açık-

lık getirilmiştir: “Halk, milletin dayandığı nüfus varlığıdır. Sosyal ve kültürel bütünlüğünü tamamlamış, kendi millî kültürünü yaşayan halklar ‘millet’ hâline gelmiş demektir.”⁹⁸

9. Endüstri ve Teknikçilik: Türkes bu ilkeyi şu şekilde açıklar: “Türk milleti endüstri sahibi bir toplum olmakla beraber tarımını da modernleştirerek, tarıma da aynı derecede önem verecek ve modern bir tarım kuracaktır. Esasen modern bir tarım kurmak da endüstrisiz mümkün değildir. Bu ne ile mümkün olabilir? Teknikle mümkün olur ve bir de milletlerin endüstri sahibi, ağır endüstri sahibi olmalarıyla mümkün olur. Endüstri de yine neye dayanır? Tekniğe dayanır.”⁹⁹

Landau’ya göre kendini Türk milliyetçiliğinin, belki de Atatürkçülüğün piri olarak gördüğü kesin¹⁰⁰ olan Türkes, 1969’da en az iki baskı yapan “Türkiye’nin Meseleleri” adlı kitapta daha geniş bir biçimde kendisinin -ve partisinin- ideolojisini geliştirmiştir. Yayıncılara göre ilk baskı bir ayda tükenmiştir. Kitapta, çoğu Türkes’i söylev verirken ya da halkla birlikte gösteren fotoğraflar da vardır. Yayıncının Ön Söz’ünde, Türkes yalnızca partinin genel başkanı olarak değil, onun yaratıcı gücü ve ruhu olarak da tanıtılmaktadır. Bu kitap, Türkes’in görüşlerinin en ayrıntılı açıklamasını kapsamaktadır. Genel okuyucu bunu Dokuz Işıktan daha az sistematik bulursa, bunun nedeni kitabın konuşma ve makalelerden -dış politika ve Kıbrıs üzerine olan kitapçık da dâhil- oluşmasıdır.

İlk makale olan “Türkiye’nin Meseleleri” öncelikle milliyetçilikle ilgilidir. Türkes’in MHP’ye yaptığı bir konuşmadan alınan bu parçada, milliyetçilik “Dokuz Işık”takinden daha geniş olarak açıklanmaktadır. Türkes, milliyetçiler olarak görevimiz, Türkiye’nin durumunu düzeltmek ve bunu korumaktır, demektedir. Türkiye’de bu ilkelere uymayan herhangi bir hareket yasa dışı sayılmalıdır. Çünkü ulus daha yüksek, daha müreffeh, uygar ve ileri bir düzeye çıkmak ister. Bu kutsal inançtan yoksun uluslar geri kalmaya ve yok olmaya mahkûmdur. Gerçek milliyetçilik, her şeyden önce ve her şeyin üstünde Türkiye’yi dünyanın en müreffeh, güçlü ve uygar ulusu yapmaya yöneliktir. Bu, bugünkü Türkiye’nin, yüzyıl öncesine göre, Almanya ve İngiltere’den çok daha geride olmasına karşın böyledir. Bugünkü kalkınma hızıyla Türkiye’nin Avrupa devletlerinin düzeyine çıkması 249 yıl sürecektir. Bunun büyük ölçüde hızlandırılması gereği açıktır.

Bundan sonra Türkes, Türkiye’nin temel sorunlarını ele almaktadır. Bunlardan ilki, ülkenin içinde bulunduğu manevi bunalımdır. Bu tür bunalımlara her yerde rastlanabilmekle birlikte düzensizlik ve karışıklık yaratanları yıkıcıdır. Bazıları Türkiye’nin geriliğine neden olarak İslamiyeti göstermektedir. Ama Türkes bunlara katılmamakta, ikisi arasında doğrudan bir ilişki görmemektedir. Ona göre Türkiye’nin karşı karşıya olduğu

bunalım; yönetimin kararsızlığı, düşüncesizliği ve güçsüzlüğünde anlatımını bulmaktadır. Her şeyden önce, bu devlet düzeni korumalı ve otoritesini kurmalıdır; yoksa devleti yıkmayı amaçlayan karşı hareketler emellerine ulaşabilirler. Başka bir acil sorun da yüksek nitelikli bilim adamı ve teknisyen yetiştirmek için, Türkiye'nin eğitim sistemini değiştirmektir. Gene bir başkası, Türkiye'deki toplumsal eşitsizlik ve toplumsal amaçlı kuruluşların yokluğudur. Ardından, -eskimiş üretim yöntemleri nedeniyle- düşük verimlilik ve yüksek tüketim -Batı ülkelerine öykünmektedir- arasındaki uçurum gelmektedir. Çok kimse Batı'daki tüketimi taklit etmeğe hazırdır, ama pek azı Türkiye'nin refah ve zenginliğini arttıracak üretim düzeyine ulaşmak için uğraşmaktadır. Bu, vahim bir hatadır. Üretim ve tüketim arasında bir denge zorunludur.

Bundan sonra Türkes aydınlar sorununa geçmektedir. Ona göre aydınlar, Türkiye'nin doğrultusundan uzak, yabancı yollarla eğitilmektedir. Bunlar fildişi kulelerde oturup vatandaşlarına yukarıdan bakmakta ve kitlelerin yaşamlarını paylaşmayı reddetmektedir. Bu tutum Türk halkının yavaş gelişmesindeki başlıca faktörlerden biridir. Durum bütün öteki ülkelerde farklıdır. Buralarda gelişme aydınlarla kitleler arasındaki birliğin bir ürünüdür. Türkiye'de bu gerçekten muktedir yönetimlerin yokluğuna yol açmıştır. Pek çok Türk öğretmenin öğrencilerine milliyetçilik ruhu ve öteki değerleri aşamayacak ölçüde bencil ve ham oluşlarına şaşmamak gerekir. Sonuçta okuldan yeni çıkan birçok genç tarımda ya da zanaatkâr olarak çalışmaktan kaçınmakta, bunun yerine büro işlerine üşüşerek toplum için yük olmaktadır. Bu da olmamışlığın bir başka göstergesidir.

Türkes, sorunlarımızdan bir başkası diye sanayi yokluğunu gösterir. Bugünün müreffeh ileri ve güçlü ulusları, kendi modern sanayi üretim yollarını kurmayı ve denetlemeyi başarmışlardır. Türkiye'de çocuklar sanayinin gelişmesine uygun biçimde eğitilmemektedir. En yıkıcı düşüncelerden biri, Türkiye'nin bir tarım ülkesi olduğu, tarım hafif sanayi ile birlikte küçük ölçekte geliştirilmesi gerektiği ve Türkiye'nin başka sanayilere gereksinimi olmadığıdır. Aslında Türkiye'nin kendi ayakları üzerinde durabilmesi güçlü olabilmesi için -var olabilmesi için gereklidir bu- Türk öğrencilerini teknik becerilerin ve bilimin öğretilmesi, modern çağa uymak için fabrikalar kurulması gerekir.

Vergileme ve bütçelere yansıyan yatırım politikalarının tümü yanlıştır; bu yanlışlar yeni sorunlar doğurmaktadır. Türkiye'nin kalkınması için yatırımlar sanayiye yönlendirilmelidir. Öteki yatırımlar ikincil olmalıdır. Bunun yerine tiyatro vb. binalar yapan bir hükümet akılsızca hareket etmektedir.

Kalkınmanın ön koşulları, ulusal birliğin kurulması ve korunması,

güvenin sağlanması ve bölgesel birliğin savunulmasıdır. Tüm bunlar yıkıcı hareketlerin tehdidi altındadır. Bunların başında Türk ulusun içeriden zayıflatmayı, birliğini bozmayı ve ana vatanını bölmeyi amaçlayan komünizm gelmektedir. Komünizm yabancı bir ülkede bir Yahudi tarafından icat edilen bir öğretilerdir. Milliyetçilik din ve aile kavramlarıyla çalışır. Her yerde bir ulusu sabote etmek, en korkunç ve acımasız emperyalizme, Moskova'nın kine teslim etmek için öne sürülen bir yem olarak görülmektedir. Bu komünist blok ülkelerinde en başta da Çekoslovakya'da izlenebilir. Komünistler casus, Türkiye düşmanlarının uşakları ve Türk ulusuna ihanet edenlerdir.

Yüz yılı aşkın bir süre, Türk aydınları hatalı olarak Türkiye'nin kalkınmasını, yabancı devletlerin rejimlerini taklit etmeye bağlı olduğuna inanmışlardır. Bu yanlış düşünce, taklidin Türkiye'nin hastalıkları için acil çözümün reçetesi olduğu inancından kaynaklanmıştır. O sırada İngiltere ve Fransa liberal kapitalist bir sistemde olduklarından, Türkiye'nin koşullarına uymasına karşın bu benimsenmiştir. Yalnızca taklit hiçbir zaman çözüm olmaz. Bugün bazı Türk aydınları, aynı yaklaşımı göstermekte ya Batı'nın neoliberalizmini ya da Moskova komünizmini taklit etmek istemektedirler. Kendi tarihi, millî gelenek ve özü olan Türkiye, hiçbir zaman başkalarını taklit ederek kurtulamaz ve kalkınamaz. Kendi kalıtım ve özellikleri olan Türkiye, kendi yolunda, ilerleyecektir. İşte bu sebeple, "Dokuz Işık"ı ortaya koyduğunu söyleyen Türkeş, partinin hareketini ve ideolojisini Türkiye'ye uygun olarak tanımlamaktadır.

Türkeş, kendisi için çok önemli olan Türkçülük ülküsüne geleneksel olarak yakınlık duyan Türk gençliğine, özellikle öğrencilere önem vermektedir. Türk gençliğinin tutumunda bir bütünlük oluşturmadığını bildiği hâlde genel olarak onları Türkiye'nin öncüsü olarak görmektedir. Türk gençliğine milliyetçiliği aşılama çalışmaktadır. Bazı üniversiteli gençlerle Türk toplumunun bir kesimi de aynı kusur ve eksiklikleri gözlemlemiştir:

Amaç ve yurtseverlik yokluğu,

Ciddiyet yokluğu,

Disipline karşı isteksizlik ve başkalarının haklarına karşı saygılı olmama.¹⁰¹

1 ÇALIK, Mustafa - "MHP Hareketi - Kaynakları ve Gelişimi - 1965-1980", Ankara 1965., s. 60.

2 ÇALIK, age., s. 93-94.

3 LANDAU, J. M. - "Türkiye'de Sağ ve Sol Akımlar", Ankara 1972., s. 309.

4 LANDAU, age., s. 309.

5 LANDAU, age., s. 310.

- 6 LANDAU, age., s. 310-311.
- 7 LANDAU, age., s. 311.
- 8 CKMP Genel Merkezi - **CKMP Programı**, Ankara 1965, s. 3.
- 9 LANDAU, age., s. 311-312.
- 10 CKMP Programı, s. 3.
- 11 CKMP Programı, s. 4-5.
- 12 CKMP Programı, s. 9.
- 13 LANDAU, age., s. 313-314.
- 14 CKMP Programı, s. 12.
- 15 LANDAU, age., s. 214.
- 16 LANDAU, age., s. 312.
- 17 CKMP Programı, s. 5.
- 18 CKMP Programı, s. 7-8.
- 19 CKMP Programı, s. 9.
- 20 LANDAU, age., s.314.
- 21 CKMP Programı, s. 10-11.
- 22 LANDAU, age., s. 313.

23 Landau'ya göre parti; kendi içinde ve öteki devletlerle, korku, sömürü ve baskıdan uzak bir dünyada huzur içinde yaşayan bir Türk ulusunu amaçlamıştır. Parti, tüm dünyanın tek bir birim olduğuna ve Türkiye'nin bu birlik içinde tüm uluslarla anlayış ve iyi komşuluk ilişkileri içinde yaşayacağına inanmıştır. Tüm siyasal ekonomik, toplumsal ve yasal yönleriyle temel adalet kavramlarını desteklemiştir(Landau, age., s. 312-313).

- 24 CKMP Programı, s. 13-64.

25 CKMP'nin Türk toplumunu oluşturan kesimler olarak belirttiği işçi, memur, esnaf, sanatçı, köylü ve işverenler daha sonra İMESKİ formülü ile ifade edilmiştir.

- 26 LANDAU, age., s. 312.
- 27 LANDAU, age., s. 312.
- 28 LANDAU, age., s. 312.

29 ÖZNUR, Hakkı (1999), *"Ülkücü Hareket, CKMP'den MHP'ye"*, Ankara, C.1, s. 97.

- 30 LANDAU, age., s. 362.

31 1965 Seçimlerinde CKMP'nin seçim boyunca kullanmış olduğu bazı sloganlar şunlardı: "CKMP Irkçılığı Şiddetle Reddeder", "Faşizm, Nazizm ve Komünizmin Karşısındayız"; "Türklüğün Şerefli Mazisi ve Aydın Geleceğine İnanıyoruz"; "Egemenliğin Sahibi ve Kayrağı Millettir"; "Geri Kalmış Bölgelerin Kalkınmasına Öncelik Verilecektir"; "Çocuk Haklarının Korunmasını ve Tam Uygulanmasını İstiyoruz"; "Kadınlara Tanınmış Olan Hakların Korunmasını Sağlayacağız"; "Türk'üm Diyen Herkes Türk'tür"; "Kutlu Olan İnsandır"; "Müreffeh ve Kuvvetli Türkiye".(ÖZNUR, age., C.1, s. 112).

32 " Üçüncü enternasyonalin kızıl havasıyla oynamaya çalışmış olan bu kabil paşazade bozuntuları bir taraftan da kol ırgadı âşıklığı rolüne çıkarak masum vatandaşları aldatma çabası içindedirler. Millet, vatan, aile, din ve bunun gibi en mukaddes saydığımız inançlara düşman bulunan, bunları inkâr eden ve üniversitelerde yetişmiş aydın insanların hizmetlerini hor görerek bunların yerine

yalnız ve yalnız kol ırgatlığını ileri süren bu zavallı zihniyetliler, modern dünyanın gidişatından da habersizdirler. Bugün ileri milletler ilim ve tekniğin sağladığı imkânlardan faydalanarak kol ırgatlığını hemen, hemen ortadan kaldırma durumuna gelmekteyken, bizdeki birkaç hasta, mideci ve menfaatçi böyle demagojilerle külah kapacaklarını sanmaktadırlar. Komünizm doktrinini yazmış olan Karl Marks kol ırgatı olmadığı gibi Lenin de kol ırgatı değildir. Kol ırgatlığı yapan vatandaşlarımızda elbette çok muhterem ve çok kıymetlidirler. Onların hak şereflerinin diğer vatandaşlarımız gibi korunması, bizim başta gelen prensiplerimizdendir. Fakat dünyada bugüne, kadar meydana gelmiş olan bütün uygarlıklar, ilim adamlarının, düşünen kafaların ve aydın zümrenin eseri olarak doğmuştur Eğer kol ırgatlığı ile her şey çözümlenecek olsaydı, Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği ve diğer komünist memleketler şimdiye kadar üniversiteleri ve okulları kapatırlardı. Ama sosyalizmin en son ucunu tatbik eden bu ülkelerde bile, aydın insanlar esas idare kadrosunu ve bütün toplumun idareciliğini yapmaktadırlar. Oralarda da kol ırgatları ancak kendi kapasiteleri ölçülerinde bir kazanç elde etmekte ve sosyal durumları da ona göre tayin edilmektedir.” (Yeni Gazete 29 Eylül 1965).

33 “Türkiye bağımsız bir devlettir. Her devlet gibi o da yabancı ve dost bir çok devletlerle münasebette bulunmak, alışveriş yapmakta onlardan borç alıp karşılığını ödemektedir. Türkiye Amerika’nın uydusu değildir ve hiçbir zaman olamamıştır. Ama sapıkların sürüklemek istedikleri gibi kızıl blokun da asla peyki olamayacaktır Türkiye, müttefiklerine faydalı olmuş ve müttefiklerinden de büyük faydalar görmüş bir memleketdir İttifaklarını iyi kullanamamış, idare edememiş devlet adamlarının sebep olduğu hatalar yüzünden bu ittifaklardan vazgeçilmeye kalkışılmaz. Türkiye’yi parçalayarak memlekette enternasyonal kızıl bir idare kurmak isteyenlerin karşısına dikileceğiz ve onları yok edeceğiz.” (Yeni Gazete - 29 Eylül 1965).

34 Türkeş bu seçim kampanyası boyunca 6.000 kilometre yol yapmıştı. (LANDAU, age., s. 361).

35 ÖZNUR, age., C.1, s. 114.

36 MHP Genel Merkezi - **Temel İlkelerimiz, Ana Davalarımız, İcraat Planımız**”, Ankara 1965, s. 28.

37 BEŞİRLİ, Hayati (1994), *“Sosyolojik Kurum Olarak Siyaset ve Siyasal Parti Örneği Olarak Milliyetçi Hareket Partisi”*, Hacettepe Ün. Lisans Tezi, Ankara s. 96-97.

38 ÇAY, Prof. Dr. A. Halûk YALÇIN, Doç. Dr. Semih BULDUK, Yrd. Doç. Dr. Orhan KİRİŞÇİOĞLU, Yrd. Doç. Dr. Fatih “Tarihte Türkler ve Alparslan Türkeş / Cd-Rom)”, Ankara 1998.

39 ÖZNUR, age., C. 1, s. 128-130.

40 BEŞİRLİ, age., s. 84.

41 ÇAY, age.,

42 ÇAY, age.,

43 BEŞİRLİ, age., 103.

44 BORA, Tanıl (1991), CAN, Kemal *“Devlet Ocak Dergâh”*, İstanbul, s. 46.

45 BEŞİRLİ, age., s. 104.

46 ÇALIK, age., s. 105.

47 CHP Programının oluşturulmasında da önemli katkıları olan Türkçülüğün babası olan Ziya Gökalp, Türkiye için, Atatürk’ün altı ok adını vererek ancak bazılarını temel alacağı dokuz ilke(umde) teklif etmişti. (Ali GEVGİLİLİ **Yükseliş ve Düşüş**, İstanbul 1981, s. 366).

- 48 ÇAY, ag.e.,
- 49 LANDAU, age., s. 315.
- 50 LANDAU, age., s. 315.
- 51 LANDAU, age., s. 316-317.
- 52 LANDAU, age., s. 317-318.
- 53 TÜRKEŞ, Alparslan (1978), *"Dokuz Işık"*, İstanbul, s. 16-18.
- 54 BEŞİRLİ a.g.e., s. 89.
- 55 TUĞCUGİL, Ayhan (1977), *"Türk Milliyetçiliği Fikir Sistemi"*, Ankara, s. 66.
- 56 TÜRKEŞ, Alparslan *"Temel Görüşler"*, Ankara 1976, s. 29.
- 57 TÜRKEŞ, *"Dokuz Işık"*, s. 90.
- 58 Orhan TÜRKOĞAN (1970), **Türk İşçi Hareketi ve MHP**, Devlet Dergisi, 6 Temmuz.
- 59 TÜRKEŞ, *"Dokuz Işık"*, s. 59-60.
- 60 MHP Genel Merkezi **Milliyetçi Hareketin El Kitabı**, Ankara 1070, s. 4-6.
- 61 Kurt, KARACA (1971), **Milliyetçi Türkiye**, Ankara, s. 66.
- 62 KARACA, age., s. 66.
- 63 BEŞİRLİ, age., s.110.
- 64 Nuri, GÜRGÜR **Ortak Pazar ve Türkiye**, Devlet Dergisi, 7 Haziran 1976.
- 65 BEŞİRLİ, age., s. 89.
- 66 Cafer Seyitahmet KIRIMER (1977), **Ülkü ve Türkçülük**, İstanbul s. 25.
- 67 HACIEMİNOĞLU, Doç. Dr. Necmettin (1976), *"Milliyetçilik-Ülkücülük-Aydımlar"*, Ankara, s. 125-129.
- 68 TÜRKEŞ, **Dokuz Işık**, s. 146.
- 69 ZEYBEK, *"Ülkü Yolu"*, Ankara 1979.
- 70 BEŞİRLİ, age., s. 90.
- 71 TÜRKEŞ, **Dokuz Işık**, s. 194.
- 72 BEŞİRLİ, age., s. 91.
- 73 TÜRKEŞ, **Dokuz Işık**, s. 195.
- 74 TÜRKEŞ, **Dokuz Işık**, s. 179-204.
- 75 TÜRKEŞ, **Dokuz Işık**, s. 211.
- 76 TÜRKEŞ, **Dokuz Işık**, s. 194226.
- 77 TÜRKEŞ, **Dokuz Işık**, s. 241-371.
- 78 Toplumun altı sosyal dilime ayrılması faşist ideolojilerdeki korporatif uygulamalara benzetilmiştir. Ancak faşist teorilerden çok önce Türk toplumunda Ahilik gibi lonca sistemleri mevcuttu. Bu sistemde Hindistan'daki kast sistemler ya da faşist toplum yapısındaki katılıklar yoktur. MHP'ye göre toplumun altı sosyal dilimi homojen bir yapıda ve yardımlaşmayı ön planda tutmaktadır. MHP amacı milletin bütün fert ve sosyal dilimlerini mutlu kılacak Milliyetçi Büyük Türkiye'yi kurmak olarak belirtir. Türklük şuuru içinde demokratik milliyetçiliği devletin hâkim felsefesi yapma amaç arasındadır (MHP Genel Merkezi - **Milliyetçi Hareketin El Kitabı**, Ankara 1976, s. 6).
- 79 Rafael MUHAMMETDİN **Türkçülüğün Doğuşu ve Gelişimi**, İstanbul 1998, s. 140.

- 80 Erol KILIÇ **İşçi ve Sendikacılık**, Devlet Dergisi, 01 Aralık 1975.
- 81 KARACA age., s. 110.
- 82 TÜRKEŞ, **Dokuz Işık**, s. 375-376.
- 83 TÜRKEŞ, **Dokuz Işık**, s. 405.
- 84 TÜRKEŞ, **Dokuz Işık**, s. 406.
- 85 Hürriyet kavramı Dokuz Işık'ta kısaca şu şekilde tarif edilir: *"Disiplinsiz bir hürriyet anarşi, hürriyetsiz bir disiplin anlayışı ise diktatörlüktür.* TÜRKEŞ - **Dokuz Işık**, s. 464.
- 86 MHP'nin disipline bağlı hürriyetçilik anlayışı ve teşkilatlanmada gösterdiği "lider-teşkilat-doktrin" esası muarızları tarafından Milliyetçi Hareketin faşist bir nitelikli bir parti olduğu iddiasını gündeme getirmiştir. Bu iddiaya Türkeş şu şekilde karşılık vermiştir: *"Biz komünizme olduğu kasar, faşizme de karşıyız. Hiçbir zaman da faşist olmadık. Programımız, kitaplarımız hepsi meydandadır. Prensiplerimiz yazılı vesikalar hâlinindedir. Faşist değiliz."* TÜRKEŞ, **Dokuz Işık**, s. 473.
- 87 MHP sadece demokratik bir kaygıya dayanan hürriyet anlayışını kabul etmez. Bu konu Dokuz Işık'ta şu şekilde açıklanır: *"Ancak Türk milletine yararlı olacak faaliyetler için Türkiye'de hürriyet tanırız. Türk milletini bozacak, Türk milletini zarara uğratacak hiçbir harekete hürriyet tanımamaz."* TÜRKEŞ, **Dokuz Işık**, s. 568.
- 88 TÜRKEŞ, **Dokuz Işık**, s. 464-466.
- 89 TÜRKEŞ, **Dokuz Işık**, s. 520.
- 90 TÜRKEŞ, **Dokuz Işık**, s. 536.
- 91 Hatipoğlu 1936 yılında yayınlanan "Türkiye'de Ziraat Buhran" isimli kitabı ile Tarım Kentlerinin prototipini ortaya koymuştur.
- 92 TAŞER, age., s. 15.
- 93 MHP'den önce İttihat ve Terakki Partisi Tarım Kentlerine benzer bir projeyi programlarına geçirmiş, ancak uygulanma imkânı bulunamamıştır. MHP'den sonra Ecevit liderliğindeki CHP de benzer bir projeyi "Köy-Kentler" adı ile programına yerleştirmiştir.
- 94 TÜRKEŞ, **Dokuz Işık**, s. 515-552.
- 95 TÜRKEŞ, **Dokuz Işık**, s. 543.
- 96 TÜRKEŞ, **Dokuz Işık**, s. 559.
- 97 TÜRKEŞ, **Dokuz Işık**, s. 585.
- 98 TÜRKEŞ, **Dokuz Işık**, s. 585.
- 99 TÜRKEŞ, **Dokuz Işık**, s. 600-601.
- 100 LANDAU, age., s. 323.
- 101 LANDAU, age., s. 323-328.